

Digitaliziral HISTER CAPRAE

marca 2024 za spletni portal:

www.KuoprAnbot.si

knjigica iz zbirke Stanko Ivančič s Čisterne

INVEST BIRO KOPER

ZAVOD ZA URBANIZEM, PROJEKTIRANJE

IN UREJANJE MESTNIH ZEMLJIŠČ

KOPER, TRG REVOLUCIJE 12

Urbanistični program obalnih občin Koper, Izola in Piran je obdelala in pripravila za publikacijo ekipa Zavoda za urbanizem, projektiranje in urejanje mestnih zemljišč »INVEST BIRO« Koper. Delo je potekalo v tesnem sodelovanju s predstavniškimi in voljenimi telesi, z organi republiške in posebej občinske uprave Kopra, Izole in Pirana, z družbenimi, strokovnimi in delovnimi organizacijami, ustanovami in instituti ter posameznimi strokovnjaki.

Za izdatno pomoč in sodelovanje velja vsem naša iskrena zahvala.

Strokovni sodelavec: Univ. prof. dipl. ing. arh. Edo Mihevc

Avtorji, obdelovalci, uredniki: Breda Drogenik, dipl. ing. arh.
Drago Jerman, dipl. ek.
Marjan Petkovšek, dipl. ing. arh.
Ivo Prelec, dipl. ing. arh.
Silvan Prodan, dipl. geograf
Milena Pucer, dipl. ek.
Nikolaja Ravbar, dipl. ek.
Boris Šebenik, dipl. ek.
Marko Šenk, dipl. ing. arh.
Stanislav Valič, dipl. ing. arh.

Geodeti, tehnični sodelavci: Maks Bratovš, geodet
Ema Merše, geodet
Leon Terglav, tehnični risar

Direktor zavoda: Drago Alič

**U R B A N I S T I Č N I P R O G R A M
S L O V E N S K E O B A L E
I N V E S T B I R O K O P E R 1 9 6 6**

VSEBINA

	Stran
UVODNA BESEDA	5
PROSTOR	8
Geomorfološke lastnosti	8
Podnebne razmere	8
Hidrografske razmere	10
PROMET	12
Pomorski promet	12
Železniški promet	14
Cestni promet	16
Letalski promet	16
PTT promet	16
RTV naprave	18
KOMUNALNE NAPRAVE	18
Energetsko omrežje	18
Plinovod	18
Vodovodno omrežje	20
Kanalizacijsko omrežje	20
PROSTORSKI URBANISTIČNI FAKTORJI	22
Razvoj poselitve	22
Faktorji, ki omejujejo poselitev	24
Melioracijska in poplavna območja	24
Zavarovanje pokrajine in kulturno-zgodovinskih spomenikov	24
PREBIVALSTVO	26
PROIZVODNJA IN OSKRBA	36
KMETIJSTVO	36
Živinoreja	42
Ribištvo	42
Gozdarstvo	44
INDUSTRIJA	44
TURIZEM	50
Oskrbovalni centri, družbene službe in kulturne ustanove	58
Členitev površin po namembnosti	60
ZAKLJUČEK	61
OSNUTEK ODLOKA O URBANISTIČNEM PROGRAMU	63

UVODNA BESEDA

Slovensko Primorje oziroma njegovo ožje obalno področje se je politično-teritorialno vključilo v slovenski in jugoslovanski prostor šele 1954. leta. Seveda se je to področje skušalo istočasno vključiti z vsem svojim potencialom tudi v slovensko in jugoslovansko gospodarsko dogajanje, kar se mu je na nekaterih področjih bolj, na drugih manj posrečilo. Pri tem je treba zlasti poudariti, da je moralo preteči dokajšnje število let, da se je slovenska javnost prepričala o vseslovenskem pomenu tega dela slovenske zemlje. Zaradi takega pojmovanja je bilo dokaj težko predočiti zveznim organom potrebo in nujnost železniške povezave slovenske obale z zaledjem, ko dolgo še Slovenci sami nismo bili o tem prepričani. Tako imenovano kontinentalno pojmovanje večine Slovencev se je jasno odsevalo tudi v zaostalem urbanističnem programiranju tega predela, ker se je to vseskozi štelo za lokalne zadeve, ki naj se tudi lokalno rešujejo. Tako smo se sistematičnega urbanističnega programiranja slovenskega obalnega področja lotili dokaj pozno, šele leta 1963 z ustanovitvijo Zavoda za urbanizem in ob vsestranski podpori sedanjega Republiškega sekretariata za urbanizem, stanovanjsko izgradnjo in komunalne zadeve.

Osnovna predpostavka pri sestavi urbanističnega programa obalnih občin Koper, Izola in Piran je dejstvo, da je to področje edino pomorsko izhodišče celotne Slovenije ter pglavitno stičišče kopnih in pomorskih prometnih tokov za velik del srednjeevropskih in podonavskih držav, ki obenem predstavljajo najbolj industrializirano zaledje z razvito mrežo železniških in cestnih komunikacij.

Prometni faktor, ugodne podnebne razmere in dejstvo, da se večina motoriziranih turistov srednje in severne Evrope na tem področju prvič sreča s Sredozemskim morjem, odločilno vplivajo na prostorsko programiranje tega dela slovenske zemlje.

Ne na zadnjem mestu je treba pri tem omeniti iz dneva v dan intenzivnejši maloobmejni promet kot edinstven primer v Evropi in na svetu, ki je že v predsezoni dosegel na obmejnem prehodu na Škofijah tudi več kot 30.000 vozil v enem samem dnevu.

Sorazmerno kratek obalni pas občin Koper, Izola in Piran zahteva usklajeno urbanizacijo in namensko razčlenitev skupnega prostora, kajti obalno območje je navezano na skupne komunalne službe, predvsem na skupni vodovod, na enotno napajanje z električno energijo, delno na kanalizacijski sistem in na medmestni promet, ki se bo v bodoče še znatno povečal. Medobčinsko prostorsko urejanje terja tudi bodoča obalna cesta in bodoča avto cesta, kakor tudi smotrno urejanje turističnih centrov, varstvo krajinske podobe in kulturnih spomenikov, razporeditev specializirane kmetijske proizvodnje ter urejanje dejavnosti s področja zdravstva, šolstva in oskrbe (osrednja bolnišnica, srednje in visoko šolstvo, trgovinska specializacija in podobno). Zato je prišlo do skupnega naročila enotnega urbanističnega programa obalnih občin Koper, Izola in Piran. Ta program je v skrajšani obliki, toda po elementih Navodila Republiškega sekretariata za urbanizem, stanovanjsko izgradnjo in komunalne zadeve z dne 21. januarja 1965 (Uradni list SRS šte. 1/65), podan v pričujoči publikaciji

s tem, da so analiza, sinteza in prognoza združene po posameznih elementih, s čimer smo skušali kompleksno predstaviti bralcu posamezno panogo dejavnosti skozi njen razvoj prek sedanjega stanja v programirano perspektivo. V publikacijo je vključen tudi osnutek odloka o urbanističnem programu, ki naj opredeli program kot vodilni dokument urbanistične politike vseh treh obalnih občin, ki je podvržena zakonitostim razvoja in pojavom, ki ta razvoj spremljajo. V tem smislu je treba urbanistični program tudi obravnavati, in sicer ne kot enkratni dokument, marveč kot živo gradivo, ki zahteva vsestransko pozornost in nenehno obdelavo. Zato bo vsaka pripomba oziroma dopolnitev s katere koli strani vselej dobrodošla.

Predsednik skupščine
občine Piran:

ing. Zlatko Pajk

Predsednik skupščine
občine Izola:

Viktor Korenčan

Predsednik skupščine
občine Koper:

Dušan Barbič

**PROSTOR
PREBIVALSTVO
PROIZVODNJA IN OSKRBA**

PROSTOR

Skupna poteza vsega slovenskega primorskega sveta v širšem smislu ter obalnega področja, ki je prostorsko razdeljeno na občine Koper, Izola in Piran v ožjem smislu, je v tem, da je nižji in že zato klimatsko ugodnejši, še posebno pa, da se v njem bistveno uveljavljajo vplivi sredozemskega podnebja, vegetacije, kulture in življenja. Prav posebna značilnost slovenskega obalnega področja pa je dejstvo, da je bilo vseskozi politično ločeno od svojega naravnega zaledja. To je pustilo trajne posledice tako v zaostalem razvoju koprškega obalnega področja, ki je bilo v senci velikega pristaniškega mesta Trsta, kakor tudi v celinski zaprtosti celotnega slovenskega prostora, ki ni imelo dostopa na morje. Priključitev obalnega področja SR Sloveniji pomeni prelomnico v razvoju tega področja pa tudi v usmerjenosti slovenskega gospodarstva. Koprsko primorje – v ta pojem štejemo celotno obalno področje od Lazareta do izliva Dragonje – je moralo prevzeti nase tisto vlogo, ki bi jo moral v našem celotnem Primorju opravljati Trst, to je ustvariti industrijo kot dopolnilno panogo kmetijske in turistične dejavnosti. Najvažnejša naloga tega področja pa je bila organizirati novo sodobno slovensko pristanišče in ga povezati s potrebnimi komunikacijskimi sredstvi s celotnim slovenskim prostorom.

Geomorfološke lastnosti

Geomorfološka podoba koprške pokrajine je rezultanta svojih geoloških razmer in podnebja. Ko doseže cesta nad Črnim kalom rob Kraške planote, se nam odpre pogled na koprsko obalno področje ali tudi Šavrinsko gričevje, ki je na vseh zložnejših krajih pokrito z vinogradi, oljkami, njivami; strme osojne strani dolin pa pokriva gozdna vegetacija. Lepota te pokrajine je tembolj mikavna zaradi milejšega podnebja in predvsem zaradi same kameninske se-

stave. Vse Šavrinsko primorje je namreč zgrajeno iz eocenskega fliša, kateremu osnovo pa še vedno tvori apnenec. Le dna globokih dolin, ki razčlenjujejo pokrajino v vrsto dolgih vzravnanih hrbtov, pokrivajo aluvialne naplavine. Medtem ko pogreša kraški svet vodo, je je v flišnem ozemlju dovolj. Reke in hudourniki so se tu globoko vrezali v razmehroma mehka tla. Tako Glinščica, Osapska reka, Rižana, Badaševica in Dragonja. Pri tem opažamo, da so doline mnogokrat nesorazmerne, to je proti J, JZ in JV obrnjena pobočja so bolj strma od severnih, ki ležijo v privetru vetrov, ki pihajo z juga.

Morska obala Slovenske Istre je tako izoblikovana predvsem zaradi tega, ker se je v najnovejši geološki preteklosti ves SZ del jadranskega in objadranskega sveta pogrezal in se verjetno pogreza še danes, tako da je morje vdrlo v bližnje doline in tu ustvarilo bolj al manj globoke zalive. Ti so ob severni istrski obali tem bolj izraziti, ker ugrezanje tu ni šlo vzporedno s smerjo gorovja, kakor npr. ob dalmatinski obali, temveč ob prelomnicah, ki potekajo prečno na to smer. Obala je ravna le tam, kjer jo dosega reke in potoki in je zaradi nizke lege po naravi močvirna, strma pa je povsod, kjer stopajo flišne plasti do morja.

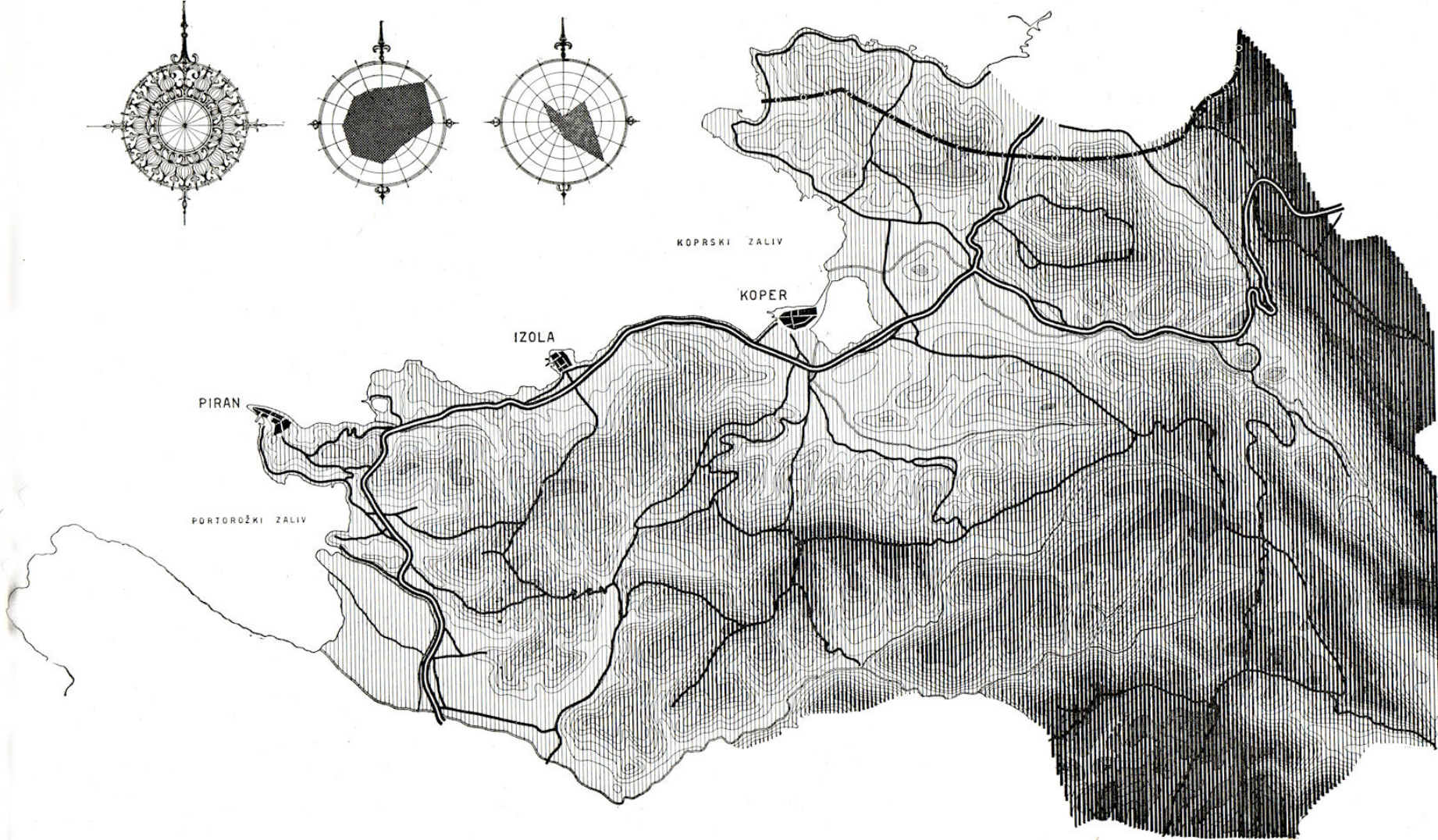
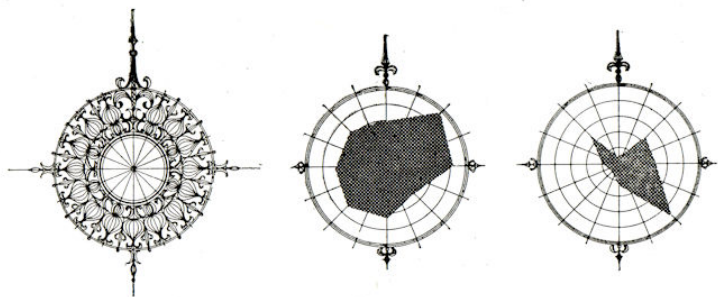
Podnebne razmere

Podnebje Šavrinskega gričevja karakterizirajo mediteranske poteze, ki se kažejo v vročih poletjih in milih zimah. Ker za to področje nimamo dolgoročnih meteoroloških opazovanj, se moramo posluževati podatkov meteorološke postaje v Kopru od leta 1947 dalje in v Kubedu od leta 1949 dalje.

Temperatura

Povprečne mesečne in letne temperature v °C:

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Letno
4,5	5,2	8,4	12,9	17,3	21,3	23,3	22,7	19,5	14,1	9,7	6,7	13,8

[Horizontal lines]	00 — 60 m
[Vertical lines]	60 — 120 m
[Diagonal lines /]	120 — 180 m
[Diagonal lines \]	180 — 240 m
[Cross-hatch]	240 — 300 m
[Dense vertical lines]	300 — 360 m
[Dense diagonal lines /]	360 — 420 m
[Dense diagonal lines \]	NAD — 420 m

EKVIDISTANCA PŁASTNIC 30m

RELIEFNA KARTA

Povprečna letna temperatura na slovenski obali je 13,8 °C s povprečno amplitudo med najnižjo in najvišjo vrednostjo 18,8°C. Kljub temu, da so povprečne januarske temperature precej nad ničlo, neredko zdrkne temperatura tudi pod ničlo, čemur je v veliki večini vzrok burja, ki zelo ohladi ozračje.

Padavine

Srednje in letne množine padavin v mm, beležene na vremenslovni postaji v Kopru:

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Letno
64	78	56	58	75	99	95	78	105	99	84	99	985

Padavine so skoraj izključno v obliki dežja. Njihova razporeditev je enakomernejša kot v drugih mediteranskih predelih. Tako je poletni minimum padavin malo izrazit in ga prekaša zimski minimum. Največ padavin je v jesenskih mesecih. Glavni nosilec padavin je burji nasprotni veter jugo. Poleti dežuje v nalivih, kar zmanjšuje vrednost dežja za kmetijstvo. Povprečno je na Koprskem 114 padavinskih dni na leto.

Megla

Mesečno in letno število dni z meglo:

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Letno
6,15	4,13	1,5	0,25	0,1	0,1	–	0,1	–	1,38	4,25	4,5	23,6

Megla je na Koprskem razmeroma redek pojav, ki nastane deloma v hladni polovici leta.

Vetrovi

Letna pogostnost smeri vetrov v ‰

Tišine	N	NE	E	SE	S	SW	S	NW
198	24	139	136	280	80	6	2	148

Na slovenskem obalnem področju izstopata oba značilna vetrova burja in jugo, ki prevladujeta jeseni in pozimi, medtem ko poleti piha predvsem mistral.

Jasnost in oblačnost

Popolnoma jasnih je povprečno 80 dni na leto, največ v avgustu (12,4) in juliju (11,6). Oblačnost je posebno visoka v zimskih mesecih, ko se giblje med 6,1 v januarju in do 6,6 v decembru (0 = popolnoma jasno, 10 = popolnoma oblačno).

Hidrografske razmere

Hidrografijo slovenskega obalnega področja karakterizirajo na eni strani manjši vodotoki, na drugi pa morje kot specifični element tega področja. Vsi vodotoki iz Šavrinskega gričevja se izlivajo v Tržaški zaliv, najdaljši med njimi (15 km) je Rižana, katere povodje predstavlja 78 km² flišnega sveta in 120 km² kraške površine, skupaj torej 198 km². Povprečni letni pretok Rižane znaša 4,89 m³/sek., maksimalni pa je leta 1948 znašal 98,5 m³/sek. Izvir Rižane predstavlja pomembno vodovodno zajetje, iz katerega črpa za potrebe obalnega pasu podjetje Rižanski vodovod 150 litrov vode na sekundo. Poleg Rižane se izliva v Koprski zaliv še hudournik Badaševica, ki odvaja vode s 33 km² površine. V piranski oziroma sečoveljski zaliv se izlivata Dragonja in Valderniga s povodjem, ki obsega skupno 128 km² površine.

POGLED NA IZOLO

Tako za Rižano kot za Dragonjo in ostale vodotoke je značilno močno zasipanje morja, tako da so nastale ob vseh ustjih obsežne ravnine, ki so jih zelo zgodaj izkoriščali za pridobivanje soli. V Kopru so pridobivanje soli opustili že pred prvo svetovno vojno, področje pa meliorirali. Za izsušitev je ostal le še Stanjonski zaliv, ki s svojimi 230 ha poplavljenih površin loči 300 ha obsegajočo ankaransko bonifiko od semedelske, ki obsega le 130 ha. Soline so se do danes ohranile v Strunjanu na površini 17 ha, v Luciji 32 ha ter najboljše v sečoveljski dolini, kjer zajemajo 508 ha.

Dragonja teče skoro v vsem svojem toku na geološki meji med flišem in Bujskim krasom, na katerem je ugotovljenih več izdatnih vodnih izvirov, ki že danes predstavljajo važno dopolnitev Rižanskega vodovoda; le-ta črpa v izviru Bužini pri Sečovljah 100 l vode na sekundo.

Morje kot bistveni element kopske pokrajine je v tem delu dokaj plitvo, saj je v Koprskem zalivu največja globina 23 m, najgloblje (37 m) pa je morje pred Piranskim polotokom. Slanost morja je med 35 in 38 ‰. Temperatura morske vode v tem delu Jadrana je poleti med 25 in 28 °C, pozimi pa med 7,5 in 9,8 °C. Ker je Tržaški zaliv slabo zavarovan pred vetrovi, je njegova površina pogosto razburkana. Največje valovanje povzročata burja in jugo. Na izoblikovanje obale zlasti vpliva jugo, ker žene valove z morja proti kopnu. Plimovanje v Tržaškem zalivu doseže 80 cm, in sicer znaša povprečna oseka 41 cm, povprečna plima pa 39 cm višinske razlike od srednjega stanja morske gladine. Strujanje morske vode v Tržaškem zalivu je komaj zaznavno, kajti zadnji del pritočnega toka se že ob Savudrijskem rtiču odbija v južni smeri proti padskemu toku.

Med poglavitne vodnogospodarske ureditve moramo šteti na prvem mestu ureditev morske obale v vsej njeni dolžini od Lazareta do izliva Dragonje s posebnim poudarkom na zavarovanju strmih brežin pred delovanjem valov. Iz dneva

v dan bolj nujna postaja tudi izsušitev Stanjonskega zaliva pri Kopru, s katerim bosta industrijska cona in železnica pridobili nadaljnjih 230 ha manipulativnega prostora. V neposredni zvezi z izsušitvijo Stanjonskega zaliva je tudi preusmeritev spodnjega toka in ustja Badaševice iz tega zaliva v Semedelski zaliv. Po pomembnosti nič manj ne zaostajajo tudi vodnogospodarske ureditve reke Rižane, katere ustje je predvideno, da se poglobi in razširi v dolžini 2,3 km v plovno pot za potrebe industrijske cone. V zvezi z izkoriščanjem preostalega izvira Rižane je tudi predvidena izgradnja akumulacije Podloka pod Črnim kalom s površino gladine okoli 100 ha.

Na področju občine Piran moramo šteti med poglavitne vodnogospodarske posege opustitev in izsušitev solin v Strunjanu in Luciji ter njihovo površino intenzivneje izkoristiti v turistične namene. Ob sečoveljskih solinah pa bi izsušili le del za potrebe letališča.

PROMET

Slovensko obalno področje zavzema glede na svojo geografsko lego v prometu Slovenije prav posebno mesto. Predvsem in posebej je treba poudariti, da ima na tem predelu Slovenija in z njo velik del srednjeevropskih držav svoj edini in najbližji izhod na morje. Ta izjemni položaj daje celotnemu področju obalnih občin Koper, Izola in Piran prav posebno važen pomen. Zato je prav in umestno, da pri obravnavanju prometne vloge tega področja začnemo pri pomorskem prometu.

Pomorski promet

Na tem področju pomorski promet nikoli ni imel podrejene vloge; nasprotno lahko ugotovimo, da je bila njegova vloga v preteklosti še bolj poudarjena. Tako beležijo zgo-

POČITNIŠKO NASELJE OB STRUNJANSKEM ZALIVU

dovinski viri, da je bil Piran do iznajdbe parnega stroja v pomorskem prometu celo pred Trstom. Po drugi svetovni vojni je na ta promet in njegovo vlogo v slovenskem gospodarstvu odločilno vplivala dolgo časa nerazčiščena politična pripadnost tega področja. Šele po letu 1954 lahko govorimo o ponovnem porastu pomena pomorskega prometa, ki se izpričuje v ustanovitvi podjetja Splošna plovba v Piranu ter s študijami in pričetkom gradnje koprskega pristanišča. O neobhodno potrebnih organizaciji modernega pristanišča na tem področju priča gibanje prometa od izgradnje prvega priveza leta 1958 do današnjih 550 ml operativne obale v Luki Koper, ki izkazuje naslednje številke v tisočih ton:

1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
42,8	61,5	122,7	173,5	269,0	628,5	693,8	771,0

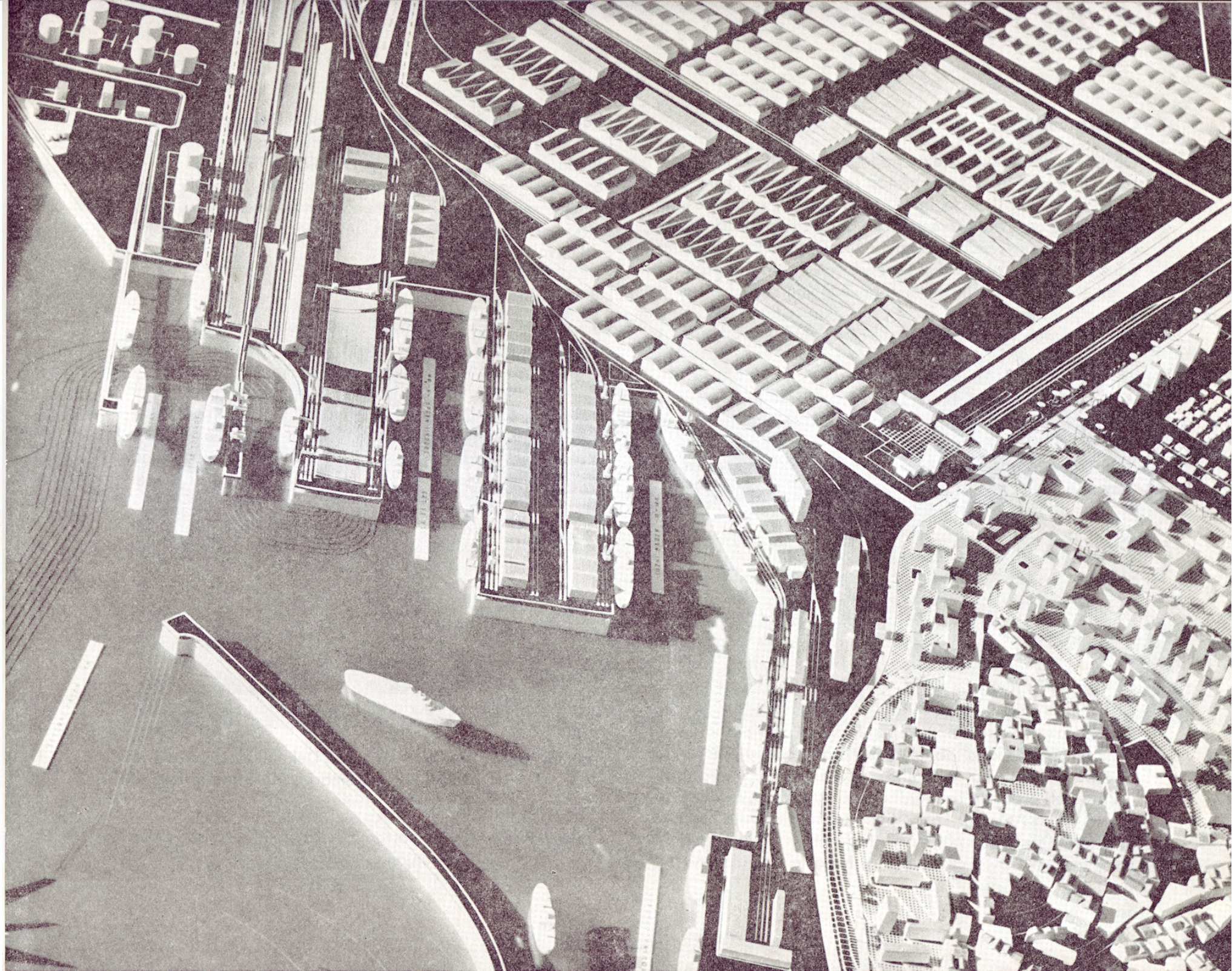
Poleg izredne geografske lege na najsevernejšem delu Jadrana v neposrednem stiku z naj sodobnejšim železniškim in cestnim omrežjem ima Luka Koper tudi izredno ugodne topografske pogoje, ki se kažejo tako v zaščiti pred vetrovi in valovi kot v 1300 ha obsegajočem ravninskem operativnem področju, kar omogoča nemoteno razvijanje vseh pristaniških naprav kakor tudi funkcionalno organizacijo moderne pristaniške industrijske cone. V tem smislu je predvidena razširitev pristaniškega področja na kompleksu 787 ha. V tem kompleksu je predvidena izgradnja novih 300 ml operativne obale in poglobitev akvatorja do 7 m na področju potniškega pristanišča. V trgovski luki so predvideni trije bazeni: južni (sedanji) za generalno blago; tega bo treba poglobiti od 10 na 12 m, srednji za tekoče tovore, ki bo tvoril 100 ml širok kanal, globine do 16 m in bo lahko sprejemal največje tankerje, in severni bazen za razsuti tovor, globine 16 m. Zmogljivosti trgovskega pristanišča v letu 1970 računajo na 3,900.000 ton tovorov na leto, če bodo zgrajene potrebne operativne in skladiščne površine,

prometne zveze in pristaniške naprave. Vzporedno s trgovskim pristaniščem je predvidena postopna izgradnja in organizacija tudi industrijske luke ter industrijske cone s površino 448 ha, kjer sta predvideni dve plovni poti: severna, širine 100 m, dolžine 3 km in globine 12 m; južna, širine 110 m, dolžine 700 m in globine 16 m s podaljškom plovne poti za maone po poglobljeni strugi Rižane v dolžini 2,3 km. Temeljne objekte industrijske cone bodo gradili postopoma, znani so pa že interesenti med domačimi in tujimi industrijskimi podjetji.

V neposredni povezavi s pristaniškim prometom je tudi

Železniški promet

Področje obalnih občin Koper, Izola in Piran je do leta 1935 prečkala ozkotirna železnica Trst-Poreč, ki so jo Italijani demontirali in od takrat je to področje brez neposredne železniške povezave z zaledjem, kar predstavlja največjo oviro za še hitrejši razvoj pristanišča, njegovega prometa in industrijske cone. Poleg vsakodnevnega povečanja uvoza in tranzita skozi koprsko pristanišče predstavlja poglavitno postavko v železniškem prometu odvoz razsutih surovin za masovne potrebe zaledne industrije. Zato se je že leta 1964 začela gradnja 32 km dolgega železniškega odcepa Koper-Prešnica na progi Divača-Pula, ki bo dograjena do konca 1967. leta. Železniška proga Koper-Divača bo imela po dograditvi odcepa Prešnica-Koper prevozno sposobnost nad 4 milijone neto ton na leto v obe smeri. Z nadaljnjimi dopolnitvami pa bo možno usposobiti progo za letni prevoz 6 milijonov ton neto. Po končani izgradnji bo proga imela izogibališča v Črnotičih, postajo Hrastovlje, izogibališče v Rižani, tovorno postajo Koper, uvozno-izvozno in carinsko grupo tirov, krajevni tovorni kolodvor in potniško postajo v Kopru.

Cestni promet

Obstoječe cestno omrežje na področju obalnih občin Koper, Izola in Piran je dokaj razvito, saj obsega 41,5 km cest I. reda, 18,7 km II. reda in 122,5 km cest III. reda. Vendar predstavlja osnovno prometno žilo obalnega področja cesta Črni kal–Koper–republiška meja na Dragonji z glavnimi odcepi na Ankaran, Škofije ter Portorož–Piran. Ker pa še ni železnice, maloobmejni promet pa vedno narašča, je obalno področje v tem oziru izredno živahno, kar se kaže v močnem tovornem prometu in visoki frekvenci potniškega in osebne-nega prometa, ki se nadpovprečno stopnjuje v turistični sezoni. Naj navedemo, da je bilo 19. 7. 1964. na odseku Dekani–Koper zabeleženo 18.397 vozil. Če k tej številki dodamo, da gre ob zaključku tedna čez blok Škofije že pred sezono nad 30.000 vozil v enem dnevu, potem nam postane jasno, da je obremenitev cest obalnega področja, predvsem glavne arterije, visoko nad povprečjem, ki se iz leta v leto zaskrbljujoče stopnjuje.

Pri bodočem razvoju cestnega omrežja na območju obalnih občin Koper, Izola in Piran je treba izhajati iz današnje obremenitve cest, zavedajoč se mednarodne povezave z Italijo kakor tudi povezave s kontinentalnim delom Slovenije in Hrvatske ter z jadransko obalo proti jugu. V tem smislu je predvidena rekonstrukcija in modernizacija obalne ceste od Črnega kala čez Koper in Izolo do mosta na Dragonji z odcepi na Škofije, Ankaran–Lazaret, Portorož in Lucija–Piran.

Rekonstruirana obalna cesta bo dvostezna štiripasna in bo v glavnem potekala po obstoječi trasi, od katere se bo občutneje umaknila v Izoli na zunanji rob mesta pod hribom. Isti profil bo imel tudi odcep na Škofije, medtem ko bo odcep na Ankaran–Lazaret enostezna štiripasna cesta. Poleg modernizacije obalne ceste je predvidena izgradnja nove tranzitne avto ceste, katere trasa je pomaknjena od

obale navznoter in bo vezala to področje in zahodni del Istre z obstoječo jadransko magistralo. Na to cesto bodo seveda priključena mesta Koper, Izola in Piran.

Razen cestnega omrežja je predvidena tudi izgradnja komplementarnih objektov, od katerih so najpomembnejši: nova avtobusna postaja v Kopru in Izoli ter vrsta servisnih postaj in delavnic.

Letalski promet

Edino manjše in neurejeno športno letališče je danes v Sečovljah med solinami in cesto Trst–Pula. Letališče ima le naravno travnato stezo, ki je uporabna samo ob suhem vremenu za lažja športna letala. Zato je zaradi nenehnega naraščanja turističnega prometa neobhodno potrebno, da tu zgradimo betonsko pristajalno stezo in druge funkcionalne objekte, za kar so projekti že izdelani. Izgradnja letališča je predvidena v dveh fazah. V prvi fazi bi uredili vetrovno travnato stezo, dolžine 700 m, ki ne bi služila javnemu prometu, ampak samo za pristajanje športnih letal, ter del pristaniške zgradbe, vodovod in greznico. V drugi fazi pa bi uredili glavno betonsko pisto, dolžine 1.050 m, uporabno za javni zračni promet, ter preostali del pristaniške zgradbe, hangar, klubske prostore, parkirne prostore in parke.

PTT promet in naprave

Poštno omrežje obalnega področja spada k naslednjim poštam:

- v občini Koper: Ankaran, Črni kal, Dekani, Slovensko Gračiče, Škofije, Šmarje, Marezige in Koper;
- v občini Izola: Izola;
- v občini Piran: Piran, Portorož, Sečovlje in sezonska pošta v Strunjanu.

POGLED NA KOPER Z NOVO ŠOLO »PINKA TOMAŽIČA« S CESTE LJUBLJANA-PORTOROŽ

V začetku leta 1962 je bila zgrajena avtomatska telefonska centrala v Kopru s pomožnimi centralami v Izoli, Piranu, Portorožu, Škofijah in Šmarjah s skupno 1.400 priključki.

Vzporedno z razvojem industrije, prometa, turizma in ostalih panog dejavnosti je predvidena izgradnja dveh novih poštnih v Kopru, ene za območje Semele in Markovca, druge za območje Šalare in Škocjana. Nadalje je predvidena izgradnja novih poštnih v Piranu, Izoli, Dekanih, Ankaranu in Sečovljah, po potrebi tudi v Strunjanu. Predvideno je tudi povečanje sedanje avtomatske telefonske centrale ter izboljšanje obstoječe mreže s pomočjo kablov. Ravno tako je predviden koaksialni kabel, ki bi se pri Kozini odcepil od glavnega kabla Ljubljana-Trst.

RTV naprave

V Kopru je relejna radijska postaja z 250-watnim UKV oddajnikom. Konec leta 1964 je začel delovati na Belem križu nad Piranom nov 20-kilovatni srednjevalovni oddajnik RTV Ljubljana. Na Belem križu je 160 m visok oddajni stolp, na vrhu katerega je tudi 250-watni UKV oddajnik.

KOMUNALNE NAPRAVE

Poglavitne za urejeno življenje urbanizirane pokrajine so gospodarno in funkcionalno trasirane in organizirane komunalne naprave, med katere štejemo energetske, vodovodne in kanalizacijske omrežje.

Energetsko omrežje

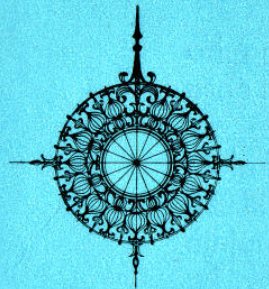
Obalno področje se napaja z električno energijo iz RTP Divača po 110 in po 35 kV daljnovodu prek Črnega kala do RTP Koper, od koder se 110 kV daljnovod nadaljuje prek Padne in križišča Sečovlje v Istro, 35 kV daljnovod pa gre iz Kopra ob obali do Izole, RTP Portorož, RTP

Sečovlje in naprej v Istro. Iz RTP Koper poteka 6–10 kV daljnovod: 2 za Koper, 1 prek Bertokov proti Dekanom, 1 proti Pridvoru, 1 mimo Šalare na Šmarje in Babiče in zadnji mimo Viližana do Izole in prek Strunjana do Portoroža. Iz RTP Portorož poteka 1–10 kV daljnovod proti Piranu, drugi pa mimo Lucije do Sečovlj. Na območju obalnih občin je skupno 4 RTP, 4 montažne TP, 26 prostozračnih in 86 zidanih TP. Od vseh naselij obalnih občin (133) so neelektrificirana samo 4, in sicer: Abitanti, Brič in Grinjan v občini Koper ter Baredi v občini Izola. Delno elektrificirana pa so naselja Koštabona in Krkavče v občini Koper, Jagodje in Šared v občini Izola ter Parecag v občini Piran.

Skladno s predvidenim razvojem gospodarstva in porastom števila prebivalstva računajo, da se bo tudi poraba električne energije na obalnem področju povečala od 66.278 MWh v letu 1964 na 780.000 MWh do leta 1994. Za dovod tako velikih količin električne energije bo potrebno preiti od dosedanjega 110 kV daljnovoda na 220 kV daljnovod. Ker pa je primanjkljaj električne energije v Sloveniji iz leta v leto večji in bo po izračunih znašal že leta 1970 okrog 1.900 GWh, je predvidena izgradnja termocentrale na mazut, uvožen po morju, ali tekoči plin v Kopru. To je povsem primeren in docela realen načrt, saj bi taka termoelektrarna imela trikrat 200 MV. Glede na visoko instalirano moč bo treba novo termoelektrarno priključiti na 220 kV omrežje. Proizvedena energija bi se deloma porabila za potrebe Slovenskega Primorja, večji del pa bi odtekal po 220 kV daljnovodu proti Ljubljani in enako iz RTP Divača proti Trstu.

Plinovod

Ob vse večji potrebi po energiji v Avstriji in ČSSR postaja povezava plinskih virov s srednjeevropskimi državami vedno bolj nujna in aktualna. Ta povezava temelji na kom-

PIRAN

IZOLA

KOPER

- AUTOSTRADA
- OBALNA CESTA
- MESTNE - KRAJEVNE CESTE
- VODOVOD
- VODOVODNI REZERVOARJI
- KANALIZACIJA
- ČISTILNE NAPRAVE
- TELEFON
- ELEKTRIČNI DALJNOVODI
- RTP KOPER
- TRASA PLINOVODA
- ŽELEZNICA

PROGNOZA
KOMUNIKACIJSKIH IN KOMUNALNIH NAPRAV

biniranem transportu utekočinjenega plina z ladjami ter s klasičnimi cevovodi. Kot uvozno pristanišče za utekočinjen plin bi po svoji legi najbolj ustrezal Koper, kjer je tudi predviden terminal z napravami za vskladiščenje in ponovno vplinjevanje. Tekoči plin bo shranjen v podzemnih rezervoarjih, zmogljivosti 125.000 m³. Začetek obratovanja plinovoda je predviden v letu 1969, polno zmogljivost 4 milijarde kubičnih metrov na leto pa naj bi dosegel 1973. leta. V tej dobi naj bi bila dograjena tudi sekundarna in terciarna mreža. Leta 1975 pa je predviden začetek pripravljalnih del za dograditev druge faze s povečano zmogljivostjo na 6,8 milijarde kubičnih metrov plina.

Vodovodno omrežje

Obalne občine Koper, Izola in Piran se oskrbujejo s pitno vodo iz naslednjih virov:

1. iz izvira Rižane, kjer črpa Rižanski vodovod 150 l vode na sekundo in
2. iz izvira Bužini pri Sečovljah, kjer isto distribucijsko podjetje črpa 100 l vode na sekundo,
3. manjše lokalne vire zajema višinski vodovod, ki oskrbuje z vodo vasi Malija, Dvori, Padno in Novo vas; ta vodovod pa je močno odvisen od intenzitete padavin.

Po izračunih vodovodnih strokovnjakov bodo – ob bistveno nespremenjeni strukturi potrošnje vode – dosedanje količine vode zadostovale za oskrbo obalnega področja do leta 1970. Ob upoštevanju razvoja industrije in drugih panog dejavnosti, predvsem pa razvoja pristanišča ter izgradnje železnice, povezane z industrijsko cono, moramo v perspektivi računati na minimalno količino 1.900 l vode na prebivalca na dan. To pomeni ob predvidenem povečanju števila prebivalcev obalnih občin na 86.100 – 60.000.000 m³ vode na leto ali tudi 1.900 l/sek. Za zagotovitev omenjene količine vode so dosedanje študije in raziskave ugotovile predvsem tri vire:

1. zajezev izvira v Gradulah ob Mirni, iz katerega bo mogoče po sporazumu z okrajem Pula zagotoviti za naše področje 300 l vode na sekundo;
2. izgradnja vodne akumulacije Podloka pod Črnim kalom na neprepustnem flišnem terenu z zmogljivostjo 17,705.000 kubičnih metrov, ki bi se polnila s črpanjem maksimalnih voda iz izvira Rižane, praznila pa ob času minimov, ko sam izvir ne zadošča potrebam. To akumulacijo je v poznejši fazi možno povezati s sistemom medsebojno povezanih manjših akumulacij v nepropustnih flišnih grapah brkinskih hribov, s čimer dosežemo 750 l razpoložljive vode na sekundo;
3. zajetje kraškega izvira Malni pri Planini s skupno zmogljivostjo 1.500 l/sek. in izgradnja cevovoda preko doline Pivke in Krasa do obalnega področja. Ker bi se iz tega zajetja oskrbovalo z vodo tudi področje doline Pivke in Krasa, bi na obalno področje lahko dovedli 850 l vode na sekundo.

Iz vseh teh virov dobimo potreben količino 1.900 l vode na sekundo, kar bo zadostovalo za preskrbo slovenske obale z vodo za programirano obdobje 30 let.

Kanalizacijsko omrežje

Obalna mesta Koper, Izola in Piran so iz preteklosti podedovala najbolj primitiven kanalizacijski sistem s površinskim odtokom in direktnim iztokom v morje. Zato so se morala vsa tri mesta lotiti postopne rekonstrukcije tako rekoč celotnega kanalizacijskega omrežja. V starem delu Kopra je še najti kanalizacijo, ki ima površinski odtok, speljan pod kamnitimi ploščami, medtem ko je v novih predelih mesta, kot so Semedela, Šalara in Žusterna, le-ta speljana po betonskih ceveh. Izток fekalnih voda v morje je še neurejen, brez kolektorja in brez čistilne naprave. Danes gre iz mestnega področja 5 izlivov v morje: eden iz Vojko-

POGLED NA PIRAN S PUNTO

vega nabrežja prek Bonifike, eden pred hotelom Triglav, eden za luško kapetanijo in dva na področju pristanišča. Iz Semele in Šalare je kanalizacija speljana v semedelski in zbiralni melioracijski kanal na Bonifiki.

Tudi v Izoli je kanalizacijsko omrežje zastarelo in neurejeno, ponekod še s površinskim odtokom ter z mnogimi izlivi v morje, seveda brez čistilne naprave; to premore le področje bolnišnice.

Še najbolj je uspelo urediti kanalizacijo v Piranu, Portorožu, Luciji in Fiesi po enotnem načrtu, ki je, razen cevovoda od Pirana do čistilne naprave v Portorožu, že realiziran. Sistem ločeno odvaja meteorne in fekalne vode, tako da gre meteorna voda direktno v morje, fekalna pa se zbira v zbiralniku med Piranom in Portorožem ter se prek čistilne naprave izliva v morje, razen za področje Pirana, kjer sta še vedno dva direktna izliva na Puntin in v pristanišču.

Razume se, da je tako stanje kanalizacijskega omrežja v urbaniziranem obalnem področju nevzdržno. Zato je izgradnja kanalizacijskega sistema eden izmed osnovnih pogojev izgradnje in saniranja obalnih mest Kopra, Izole in Pirana. Po eni strani je treba s kanalizacijo opremiti že dograjene mestne predele in turistične centre ob obali, ki imajo še greznice, po drugi strani pa je treba omrežje zbiralnikov razširiti na tiste površine, ki jih potrebujejo mesta za nadaljnjo stanovanjsko in drugo gradnjo.

Celotni kanalizacijski sistem od Pirana do Lucije bo imel skupni izliv s čistilno napravo za bivšo tovarno »Salveti« med Piranom in Portorožem. Za severni del Piranskega polotoka je predviden izliv s čistilno napravo pri Strunjanu. Za območje Kopra in Izole je predviden skupen izliv fekalij pri »Rexu« med Kopro in Izolo, kjer bi bila tudi čistilna naprava. Glavni zbiralni kanal naj bi potekal iz Izole in Kopra ob glavni obalni cesti. Fekalne vode iz ankaranskega območja, Dekanov in drugih naselij tega področja naj bi

se odvajale v Rižano, za kar je predvidena skupna čistilna naprava, ki bi služila tudi industrijski coni.

V ostalih naseljih v notranjosti, predvsem v predvidenih živinorejskih centrih, je predvidena ureditev gnojšč z izgradnjo tropreklatnih greznic.

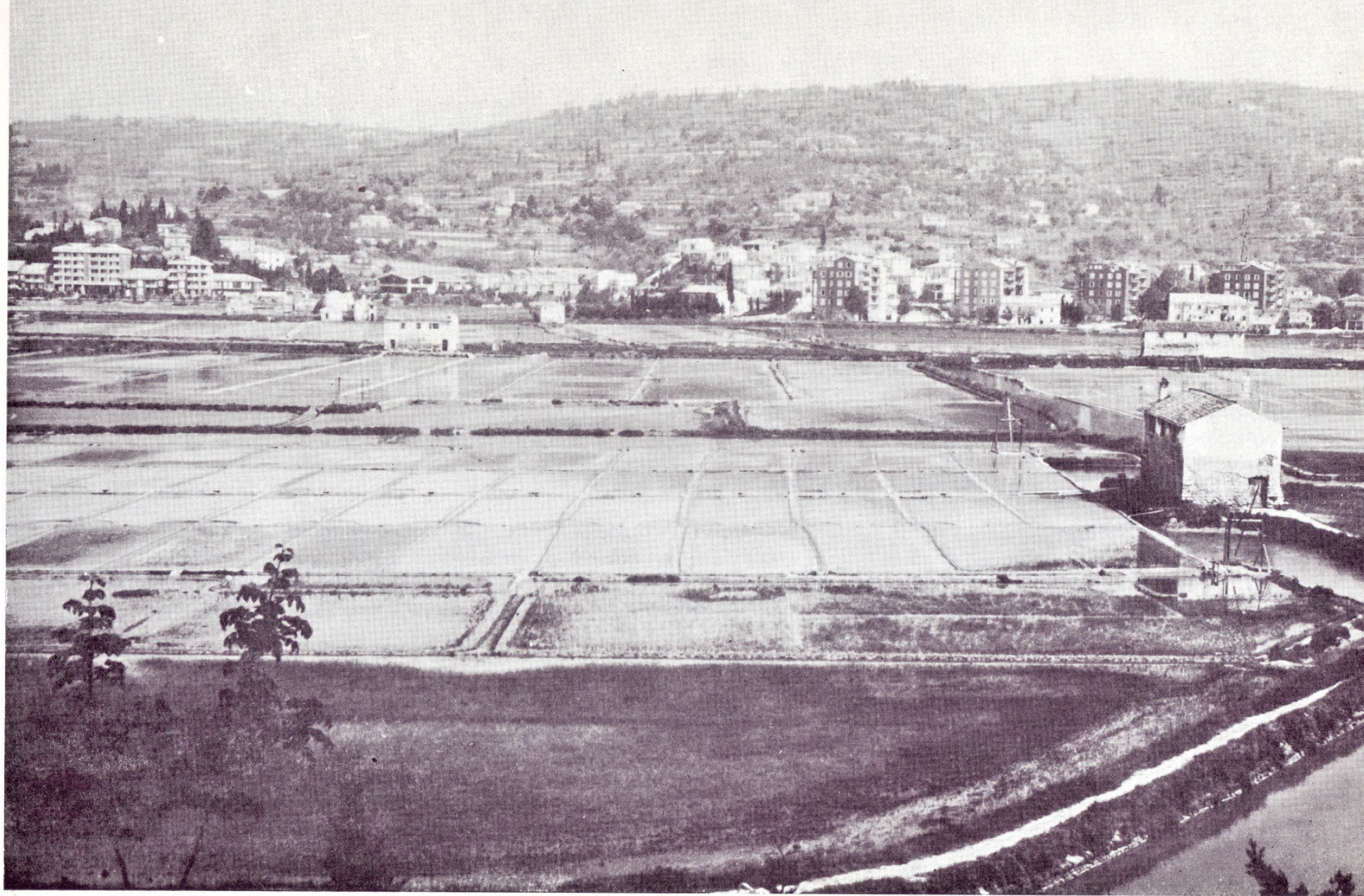
Celotni kanalizacijski sistem predvideva direkten iztok meteorne vode v morje, medtem ko se fekalne vode zbirajo v zbiralnikih, od koder se prek čistilnih naprav izlivajo v morje. Za odvajanje meteorne vode iz ravninskega področja, zlasti industrijske cone, bo služil sedanji sistem kanalov, ki pa bodo pokriti. Meteorna voda iz obrobne gričevja se bo zbiralala v dveh odprtih zbirnih kanalih skupne dolžine 1.700 m. Hladilno vodo za potrebe bodoče termoelektrarne bodo črpali po posebnem dovodnem kanalu iz morja, odvajala pa se bo v Rižano ob sami termoelektrarni.

PROSTORSKI URBANISTIČNI FAKTORJI

Razvoj poselitve

Rimski osvojitvi zahodne Istre je sledila romanizacija, ki se je zasidrala predvsem ob obali, medtem ko so bili njeni vplivi v notranjosti šibki. Slovanski priseljenci so začeli prodirati v Istro okrog leta 600. Poselili so predvsem rodovitno področje severozahodne Istre, ob sami obali v bližini romanskih mest pa so se naselili šele v poznem srednjem veku. Istra je bila dolga stoletja področje fevdalne razdrobljenosti, v 13. stoletju pa se je na njenem teritoriju pričel boj med Avstrijci in Benečani, ki so dobili vsa obalna mesta leta 1291, med njimi tudi Koper, Izola in Piran. Z Benečani se je uveljavil romanski element, ki se je ukvarjal s trgovino, medtem ko so se slovanski naseljenci večinoma ukvarjali s poljedelstvom.

Z odkritjem Amerike je začela moč Benečanov pešati, vzporedno s tem so začela stagnirati tudi zahodnoistrska mesta, med njimi tudi Koper, Izola in Piran. V začetku

SOLINE V LUCIJI Z NOVIMI TURISTIČNIMI IN STANOVANJSKIMI OBJEKTI

18. stoletja je postajal vedno pomembnejši Trst, ki ga je stara Avstrija kot svoje pristanišče posebno forsirala, zlasti pa še po iznajdbi parnega stroja, ko so za jadrnice pripravna pristanišča v Piranu, Izoli in Koprju postala pretesna. Zato so naša obmorska mesta živetarila v senci razvijajočega se Trsta tako rekoč do konca druge svetovne vojne, število prebivalstva pa je stagniralo. Večji premiki prebivalstva so se pojavili po drugi svetovni vojni, ko se je začelo intenzivno odseljevanje v Italijo, predvsem po sklenitvi londonskega sporazuma 1954. leta, kar je povzročilo kljub precejšnjemu doseljevanju iz notranjosti stalno upadanje števila prebivalstva. Ta proces je bil 1956. leta končan, nakar opažamo ob hitrem gospodarskem razvoju tudi stalni priliv prebivalstva iz bližnje in daljne okolice v obmorska mesta Koper, Izolo in Piran.

Faktorji, ki omejujejo poselitev

Prostorska zmogljivost mestnega območja je v največji meri odvisna od fizičnih faktorjev, ki odsevajo v prirodnih svojstvih prostora. Glede na to imajo vsa tri obalna mesta Koper, Izola in Piran sorodne značilnosti v legi ob morju, različna pa so si v odnosu do neposrednega zalednega prostora. Staro mesto Koper stoji na flišnem otočku, ki sta ga šele izsušitev solin in melioracija tega področja dokončno združili s kopnim. Istočasno je ta melioracija ustvarila Koprju široko ravnino v neposredni bližini, ki je kot nalašč pripravna za postavitve in organizacijo industrijske cone, je pa to področje izredno slabo nosilno, kar podražuje fundiranje objektov. Mesto Izola je tudi strnjeno na polotoku, ima manj ravnega zaledja, ki pa je zaradi prisotnosti apniške osnove na sami površini izredno dobro nosilen. Še najbolj prirodno omejeno je mesto Piran, ki je stisnjeno na samem koncu polotoka, tako da ga z ene strani omejuje morje, z druge pa strmo pobočje, ki kot velik amfiteater obdaja vse mesto. Zaradi take lege je Piran do danes

ostal tipično ribiško pristaniško mesto, ki se tudi v novejši dobi v svoji zunanji podobi ni skoraj nič spremenilo. Zaradi omejenega prostora se Piran tudi ni mogel uveljaviti v industrijskih panogah tako kot Izola in Koper. Zato pa je vloga Pirana in njegove okolice tem pomembnejša za turistično dejavnost.

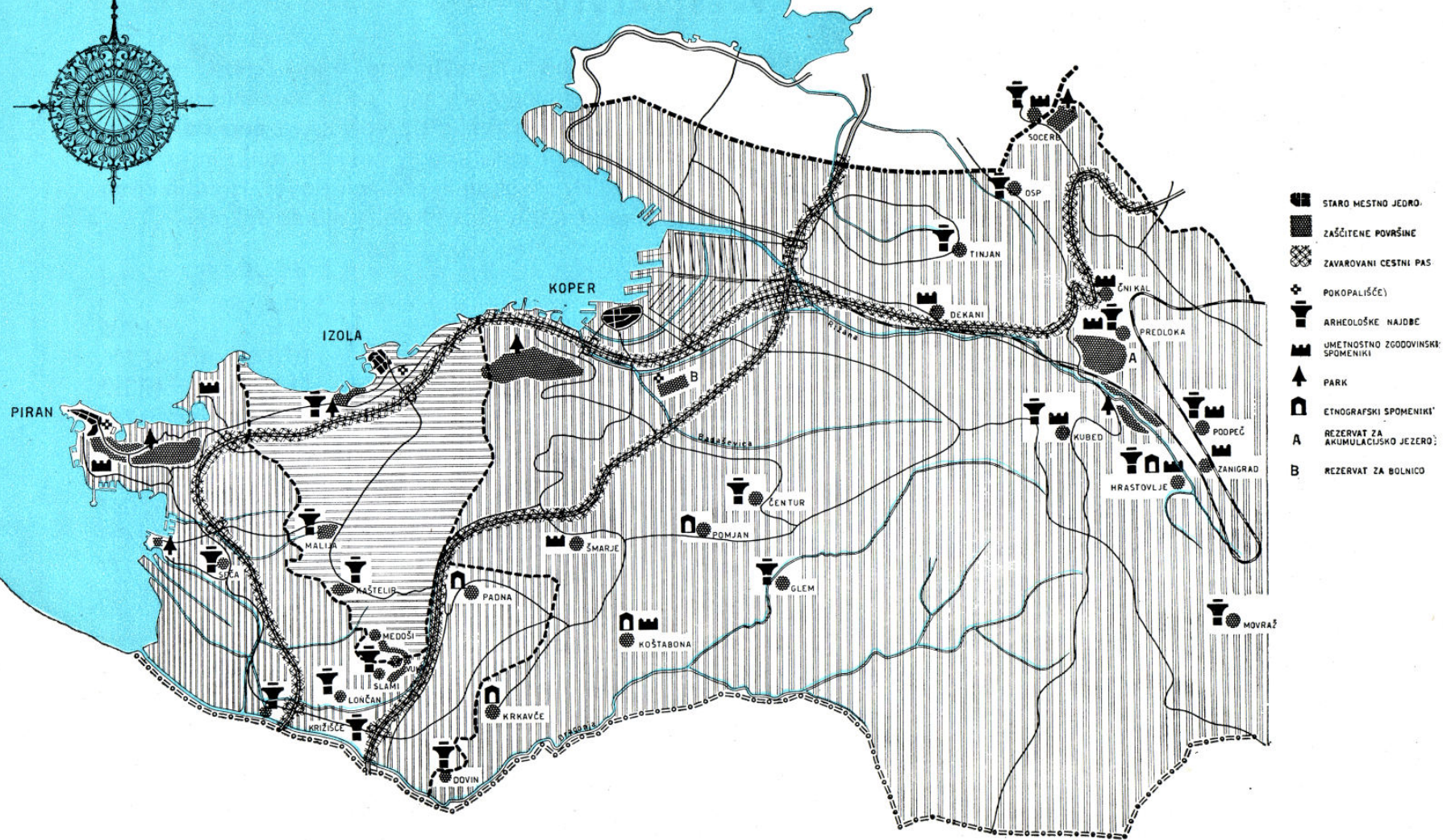
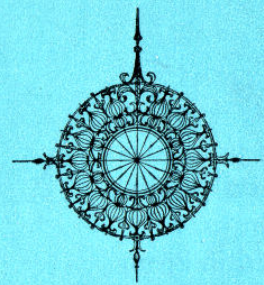
Med faktorji, ki omejujejo poselitev, moramo posebej omeniti melioracijska in poplavna območja ter zavarovanje pokrajine oziroma kulturno-zgodovinskih ambientov.

Melioracijska in poplavna območja

Ankaranska in semedelska bonifika predstavljata kljub modernim tehničnim prijemom resno omejitev poselitve, in sicer zaradi izredno majhne nosilnosti tal. Nadaljnjo omejitev predstavlja poplavno območje Stanjonskega zaliva, katerega izsušitev je zvezana s preusmeritvijo Badaševice pod semedelski hrib. Posebej je treba omeniti, da bo ovirala poselitev tudi akumulacija Podloka pod Črnim kalom. Na področju piranske občine predstavlja poglobitveno omejitev poselitve poplavno področje solin v Strunjanu, Luciji in Sečovljah. Mesto Izola nima melioracijskih in poplavnih območij, ima pa zelo mnogo dobrih kmetijskih površin, ki zaradi svoje pomembnosti tudi omejujejo poselitev.

Zavarovanje pokrajine in kulturno-zgodovinski spomeniki

Kulturno-zgodovinski spomeniki zahtevajo na področju obalnih mest Koper, Izola in Piran prav posebno pozornost in analizo. To pa zato, ker so to edinstvena tipično mediteranska mesta v Sloveniji z bogato zgodovinsko tradicijo, številnimi spomeniki in tipičnimi arhitektonskimi ter urbanističnimi ambientami. Zato je potrebno urbanistično zaščititi v celoti stara mestna jedra Koprja, Izole in Pirana, ki so ohranila svojo naselbinsko zasnovo, ulično mrežo, sledove obzidja ali, kot je primer v Piranu, celotno obzidje, parce-

TERITORIALNA RAZDELITEV
IN PROGNOZA ZAVAROVANIH POVRŠIN

lacijo in gradbene načrte. Med zavarovanimi predeli in kulturno-zgodovinskimi spomeniki naj posebej omenimo: v Piranu celotno mesto znotraj obrambnega obzidja in ožjo okolico vzdolž zunanje strani obzidja s pglavitnimi objekti: Tartinijev trg, Trg bratstva, Punta, mestno obzidje v celoti, baročni vodnjak na Trgu 1. maja, vse cerkve, nadalje tipične stanovanjske hiše; zunaj Pirana ostanke frančiškanskega samostana sv. Bernardin iz leta 1452 in cerkev Marije Strunjanske iz 16. stoletja;

v Izoli: celotni kompleks stare Izole med Mazzinijevo, Garubinijevo in Živalsko ulico, Stolnim trgom in obalo z vsemi cerkvami, palačo Besenghi ter hišo na Garibaldijevem trgu, to se pravi najbolj tipične objekte;

v Kopru: Titov trg, Kidričeva in Čevljarska ulica, Prešernov in Gortanov trg z najpomembnejšimi objekti: pretorska palača, Loggia, stolna cerkev, romanski baptisterij, rotonda sv. Elija, frančiškanska cerkev, baročni vodnjak na Prešernovem trgu, renesančni vhod v mesto, Carpacciova hiša, stavba muzeja, Casa de Belli, številni portali in arhitektonsko pomembne hiše;

zunaj Kopra grad Socerb, Uljarikov grad nad Črnim kalom, cerkev s freskami v Hrastovljah ter primerke romanske in gotske arhitekture v okoliških vaseh.

Na področju vseh treh obalnih občin imamo razen posameznih kulturno-zgodovinskih spomenikov tudi številne arheološke in etnografske lokalitete, ki tudi spadajo med zavarovana območja. Med temi je treba posebej omeniti pomembno arheološko najdbišče Haliaetum v Simonovem zalivu, Kastelir pri Dvorih nad Izolo ter vas Padno kot primer tipičnega istrskega naselja. Pomemben etnografski spomenik na področju občine Piran so tudi soline Fazan v Luciji, Fontanigge v Sečovljah in soline v Strunjanu.

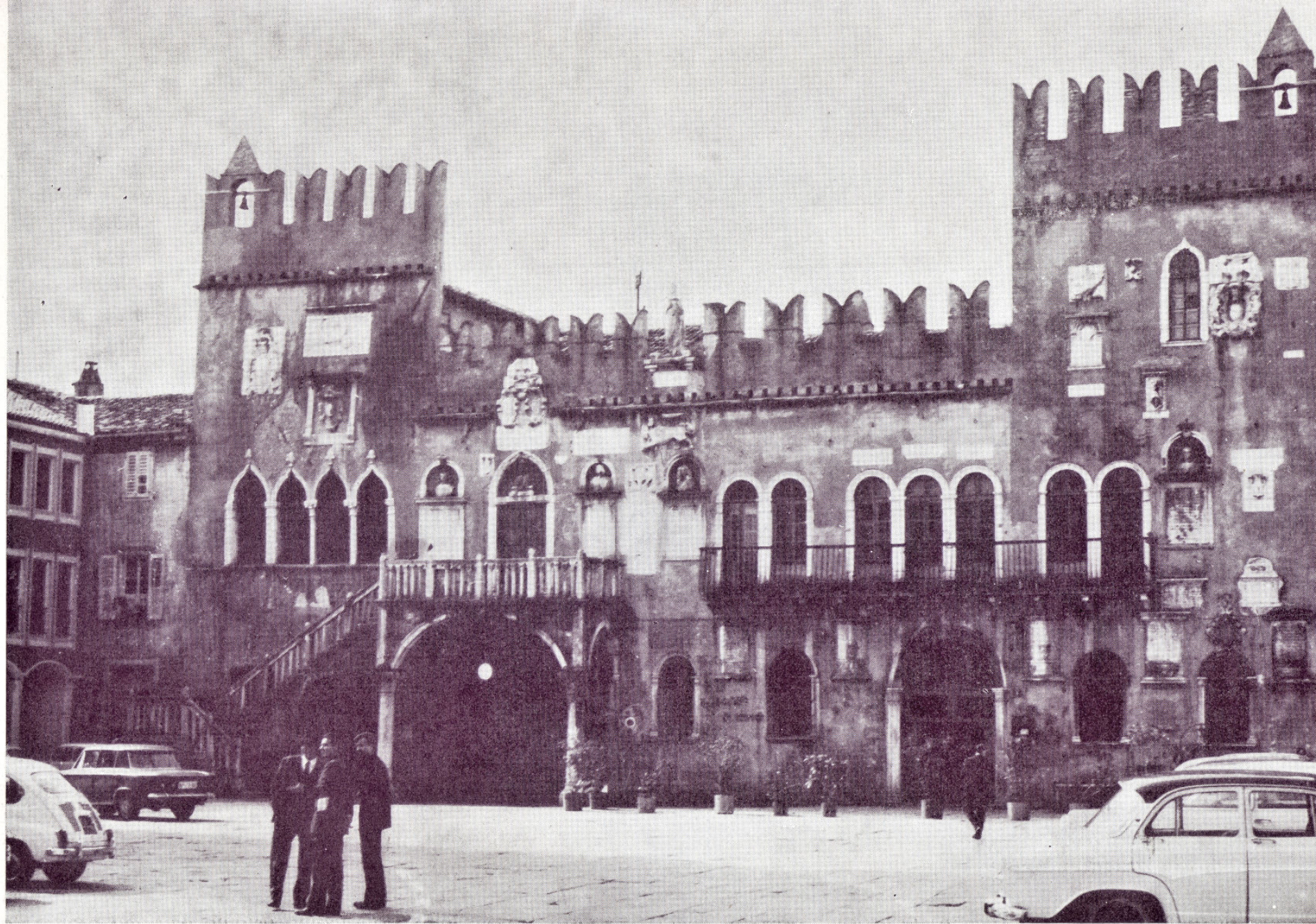
Posebno pozornost zahteva zaščita parkov in nasadov, zlasti kompleksov mediteranskega in eksotičnega rastlinja v Portorožu.

PREBIVALSTVO

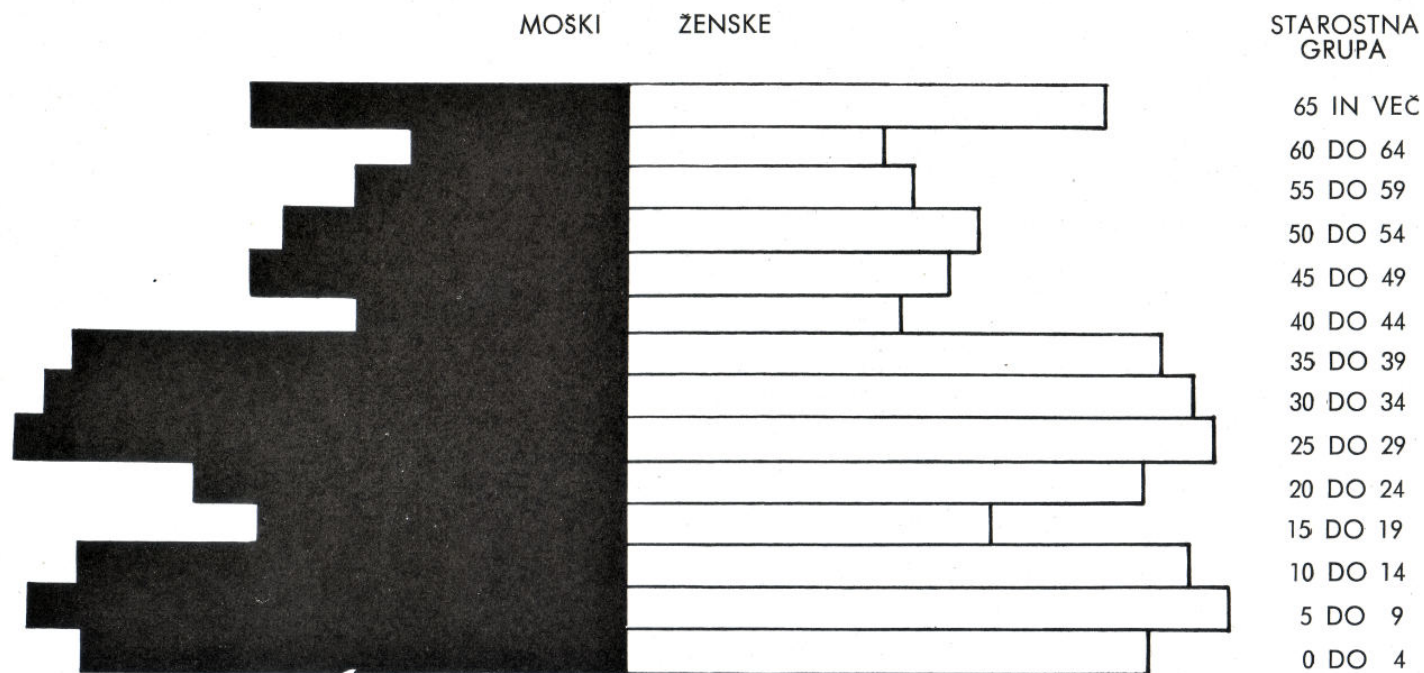
Poleg funkcionalne in racionalne izkoriščenosti kvalitet prostora kot osnovnega urbanističnega elementa predstavljajo rast, gibanje in struktura prebivalstva eno od pglavitnih komponent urbanističnega programiranja in razvoja. Število prebivalstva v obalnih občinah Koper, Izola in Piran se je od prvega štetja l. 1880 dalje gibalo takole:

Leto	Koper	Izola	Piran	Skupaj
1880	29.016	5.580	10.310	44.906
1890	29.783	6.583	10.890	47.256
1900	30.625	7.495	11.197	49.317
1910	34.262	8.461	12.524	55.247
1921	34.446	7.621	12.273	54.340
1936	32.994	9.495	13.081	55.570
1945	31.689	10.089	10.289	52.067
1955	25.583	7.353	8.503	41.439
1961	29.228	9.339	11.410	49.977
1964	31.253	9.449	12.136	52.838

Leta 1880 je bilo na področju obalnih občin 44.906 prebivalcev. To število je ob štetjih v letih 1890 in 1900 skoro stagniralo in se je šele leta 1910, to je tik pred prvo svetovno vojno, povzpelo na 55.247. V dobi italijanske vladavine je število prebivalstva na tem področju ponovno upadalo do leta 1936, ko beležimo največje število prebivalcev, in sicer 55.570. Ob koncu druge svetovne vojne se je to število nekoliko zmanjšalo, najmanj prebivalcev pa je bilo na tem področju v letu 1955, to je neposredno po sklenitvi londonskega sporazuma, ko tudi intenzivno doseljevanje iz notranjosti Istre in Slovenije ni moglo nadomestiti močnega odseljevanja v Italijo. Ponovno se je začelo število prebivalstva večati v premem sorazmerju s pospešenim

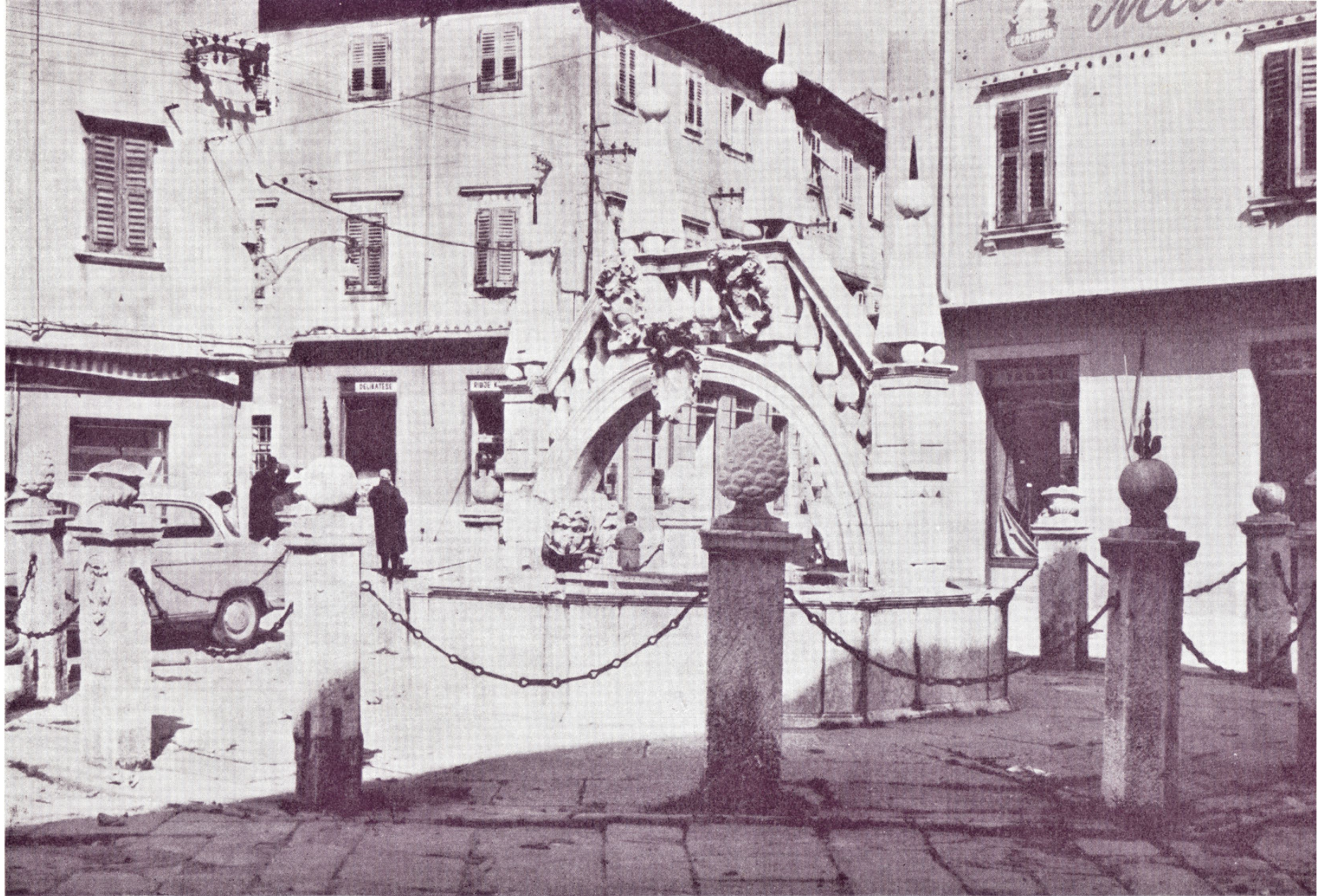
PRETORSKA PALAČA V KOPRU

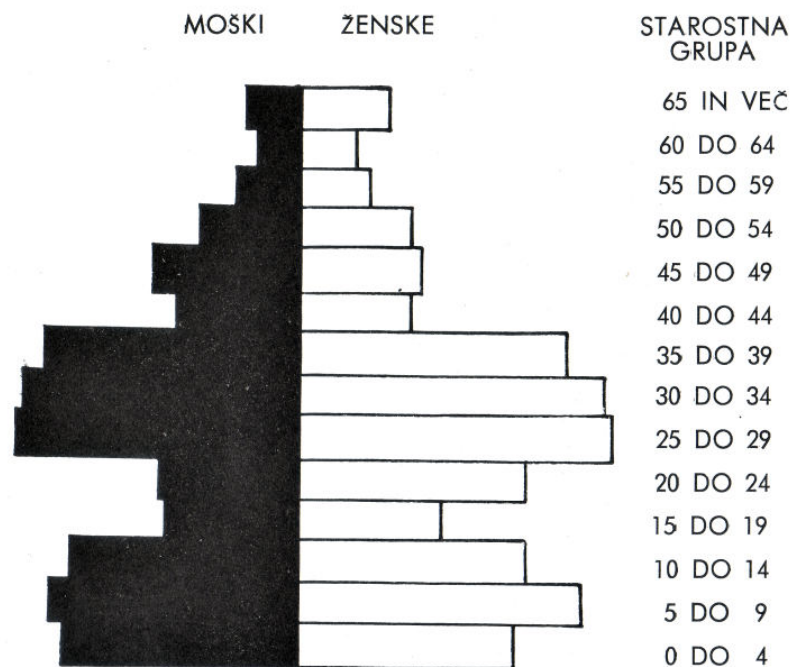
STAROSTNA PIRAMIDA OBČINE KOPER

gospodarskim razvojem po letu 1956 in je leta 1964 že doseglo število iz leta 1945. Seveda so k ponovnemu izenačenju števila prebivalstva s stanjem iz leta 1945 v veliki meri prispevali močni selitveni tokovi iz notranjosti Slovenije in Jugoslavije, posebno po letu 1954, ko se je po dokončni rešitvi ozemeljske pripadnosti začel v obalnem področju izredno pospešen gospodarski razvoj vseh panog dejavnosti. Te so zahtevale veliko kvalificirane in polkvalificirane delovne sile, ki je to področje, spričo močnega odseljavanja v Italijo, ni premoglo. Tako vidimo, da se je v letih 1954–1964 preselilo na obalno področje na leto povprečno 2.400 prebivalcev, odselilo pa 1.700, tako da se je število prebivalstva obalnih občin Koper, Izola in Piran povečalo samo s priselitvami povprečno za 700 prebivalcev

na leto, medtem ko je naravni prirastek, to je pozitivna razlika živorojenih nad umrlimi, znašal v istem obdobju le povprečno 500 prebivalcev na leto. Seveda je v zadnjih letih opaziti močno upadanje števila doseljencev. Število doseljencev v občini Piran se je občutno skrčilo že v letu 1962, v občinah Izola in Koper pa šele v letu 1963. V občini Koper beležimo ponoven skok števila doseljencev v letu 1964, nekoliko manj v občini Izola, medtem ko se je v občini Piran doseljevanje popolnoma ustalilo oziroma prenehalo. Po zadnjem splošnem popisu iz leta 1961 je bilo na področju obalnih občin Koper, Izola in Piran skupno 49.977 prebivalcev, od tega 25.692 aktivnih. Glede na strukturo po spolu so rahlo prevladovale ženske z 51 %, za starostno strukturo pa je značilno, da je največji odstotek prebivalstva

VODNJAK NA PREŠERNOVEM TRGU V KOPRU

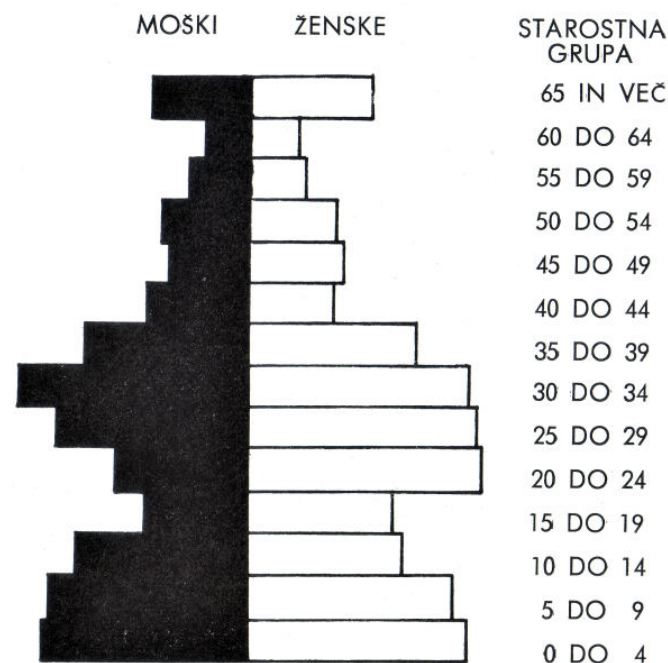

STAROSTNA PIRAMIDA MESTA KOPER

zastopan v skupinah od 20 do 44 let, ki predstavljajo najmočnejšo skupino aktivnega prebivalstva. Omenjena starostna struktura je seveda v največji meri posledica migracijskih tokov, kajti po letu 1954 se je na področje obalnih občin preselilo iz notranjosti največje število delovnega kontingenta prebivalstva, ki spada v to skupino.

Najznačilnejša je nedvomno struktura aktivnega prebivalstva po panogah dejavnosti, ki nam hkrati s primerjavo med popisoma iz leta 1953 in 1961 kaže razvoj posameznih dejavnosti, to še posebno zaradi tega, ker so največje spremembe v strukturi prebivalstva obalnega področja po panogah dejavnosti nastale prav v razdobju med obema popisoma 1953 in 1961. Poglavitni vzrok teh sprememb je kot rečeno v dokončni rešitvi ozemeljske pripadnosti,

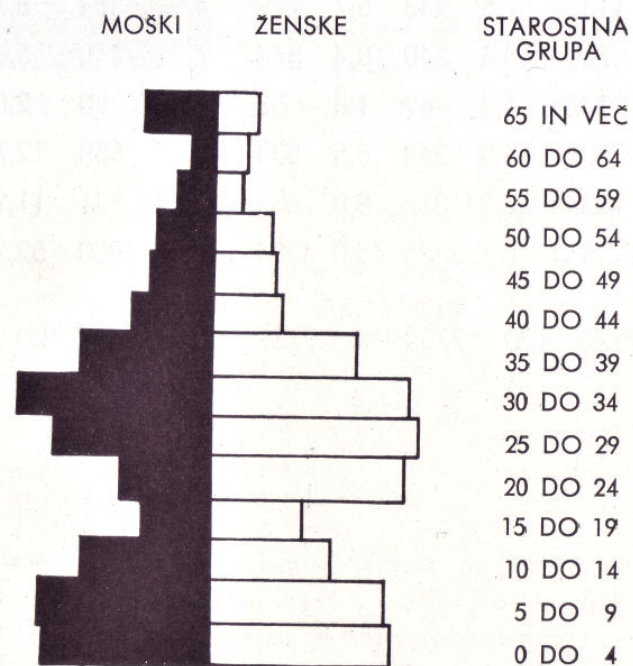
ki je prišla 1954. leta, nakar se je šele začel pospešen gospodarski razvoj, ki je radikalno posegel v strukturo prebivalstva po panogah dejavnosti. Največje in najbolj opazne spremembe so nastale v kmetijstvu in industriji. Tako se je na celotnem področju obalnih občin Koper, Izola in Piran delež aktivnega kmečkega prebivalstva zmanjšal od 38 na 24 %, medtem ko se je delež prebivalstva, zaposlenega v industriji, povečal od 14 na 22 %. V tem pogledu je največjo spremembo doživela najbolj kmečka občina Koper, katere aktivno kmečko prebivalstvo se je od leta 1953 do 1961 zmanjšalo od 46 na 30 %, to je za celih 17 %, medtem ko je to zmanjšanje znašalo v občinah Izola in Piran le 10 %. Delež prebivalstva, zaposlenega v industriji, pa se je v istem razdobju povečal v občinah

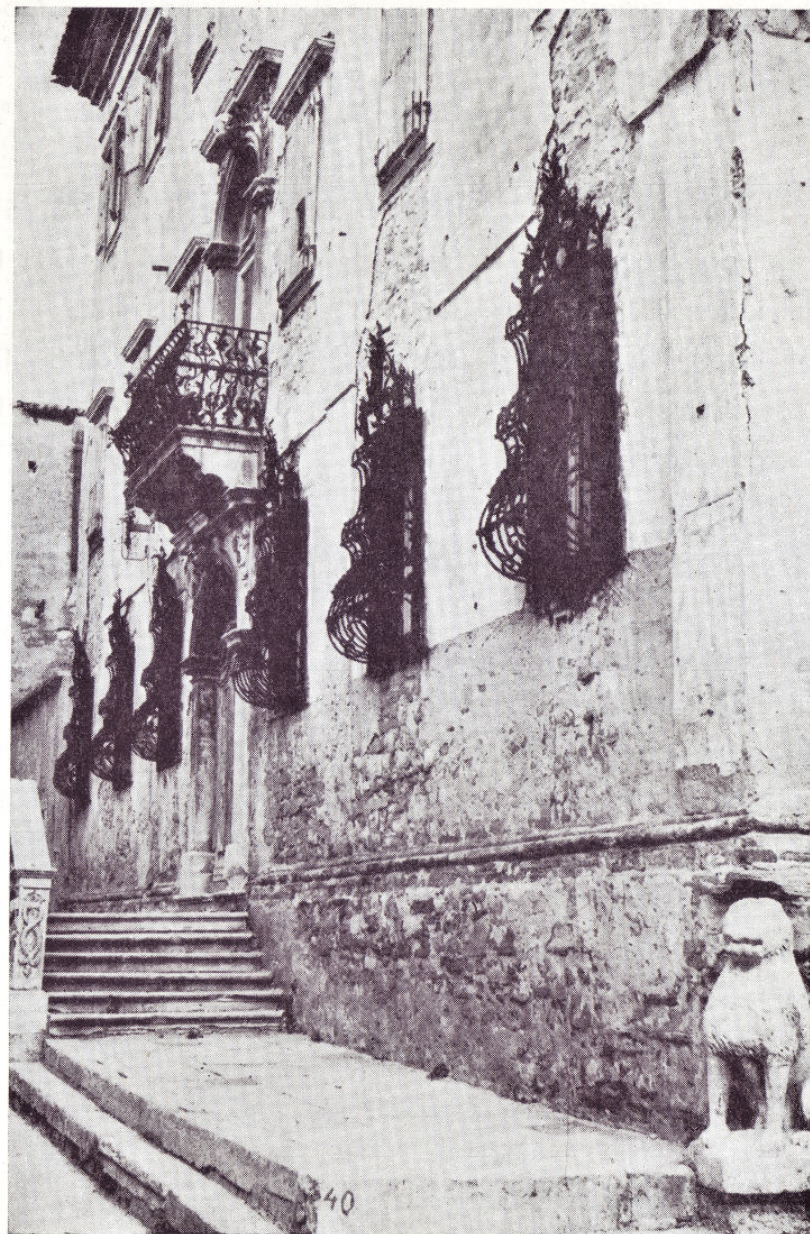
STAROSTNA PIRAMIDA OBČINE IZOLA

Koper in Piran za 8 %, v občini Izola pa samo za 4 %, kar jasno kaže na močnejšo in starejšo industrijsko tradicijo, ki jo ima mesto Izola s svojimi tovarnami ribjih konzerv. Opaznejše spremembe so nastale tudi v javnih službah, v katerih se je delež aktivnega prebivalstva povečal v vseh treh občinah za povprečno 2 %.

Po popisu iz leta 1961 ugotovimo, da je v aglomeracijah z nad 2.000 prebivalcev, to so mesta Koper, Izola, Piran in Portorož z Lucijo, živelo 54 % prebivalcev, kar je 24,7 % nad povprečjem urbaniziranega prebivalstva v Sloveniji, ki je leta 1961 znašalo 29,3 %.

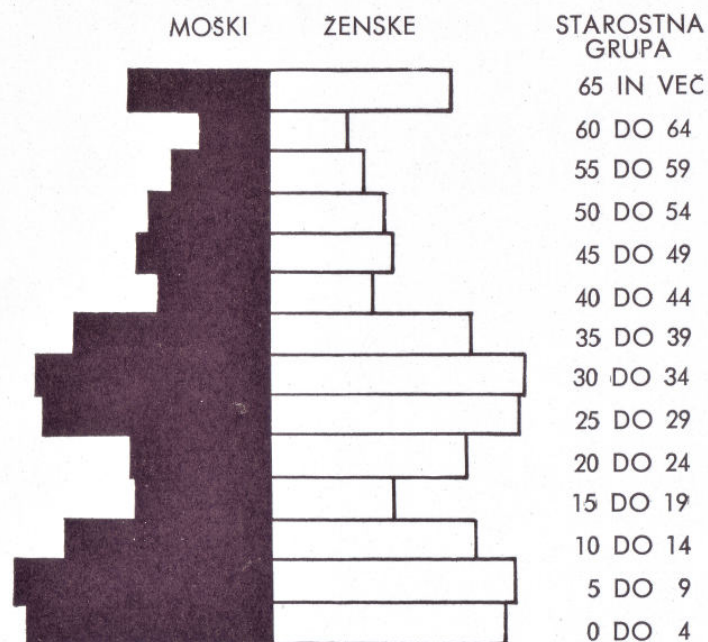

STAROSTNA PIRAMIDA MESTA IZOLA

PALACA BESENGHI V IZOLI

Panoge dejavnosti	Obalne občine skupaj				Občina Koper				Občina Izola				Občina Piran			
	1953		1961		1953		1961		1953		1961		1953		1961	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
1. skup. akt.	21823	51,0	25692	51,4	13163	51,2	15114	51,7	4265	55,0	5053	54,1	4395	47,3	4425	48,4
2. rudarstvo	661	3,0	361	1,4	17	0,1	4	0,03	38	0,9	21	0,4	606	13,9	336	6,1
3. industrija	3098	14,2	5673	22,1	1024	7,8	2551	16,9	1549	36,3	2031	40,2	525	11,9	1091	19,7
4. kmetijstvo	8365	38,3	6162	24,0	6218	47,2	4598	30,4	1001	23,5	696	13,8	1146	26,1	868	15,7
5. gozdarstvo	107	0,5	45	0,2	42	0,7	39	0,3	12	0,3	3	0,06	3	0,07	3	0,05
6. gradbeništvo	988	4,5	1171	4,6	632	4,8	689	4,6	240	5,6	270	5,3	116	2,6	212	3,8
7. promet	615	2,8	1437	5,6	365	2,8	844	5,6	52	1,2	151	3,0	198	4,5	442	8,0
8. trgovina in gostinstvo	1598	7,3	1915	7,4	971	7,4	1133	7,5	243	5,7	229	4,5	384	8,7	553	10,0
9. obrt	1142	5,2	1365	5,3	534	4,0	700	4,6	360	8,4	374	7,4	248	5,6	291	5,3
10. osebne storitve	364	1,7	268	1,0	205	1,6	145	1,0	69	1,6	57	1,1	90	2,0	66	1,2
11. javne službe	2806	12,9	3905	15,2	1884	14,3	2537	16,8	364	8,5	534	10,6	558	12,7	834	15,1
12. ostalo, izv. dejavn.	2079	9,6	3350	13,2	1221	9,3	1834	12,27	337	8,0	687	13,64	521	11,93	829	15,05
13. vzdrž. preb.	20952	49,0	24325	48,6	12567	48,8	14154	48,3	3485	45,0	4286	45,9	4900	52,7	5885	51,6
Skupaj 1 do 13	42775	100	49977	100	25730	100	29228	100	7750	100	9339	100	9295	100	11410	100

STAROSTNA PIRAMIDA OBČINE PIRAN

Delež urbaniziranega prebivalstva po posameznih občinah:

Občina	Skupaj prebivalcev	Delež urban. prebivalstva abs. število	%
Koper	29.228	11.545	39,5
Izola	9.339	7.413	79,4
Piran	11.410	8.042	70,5
Skupaj	49.977	27.000	54

Nepriporočno večji je delež urbaniziranega prebivalstva v občinah Izola in Piran, medtem ko je v občini Koper kljub temu, da je Koper največje mesto, manjši zaradi množice manjših naselij v notranjosti. Koncentracija naselitve je v vseh treh občinah umerjena na ozek pas, kjer živi danes

okoli 80 % vsega prebivalstva, samo v naseljih ob obali pa okoli 60 %.

Koncentracijo prebivalstva ob obali je čutiti tudi v dnevni migraciji med posameznimi obalnimi mesti in naselji, ki znaša do 30 % aktivnih prebivalcev. Ta migracija je veliko večja med naselji znotraj posameznih občin kot pa med različnimi občinami.

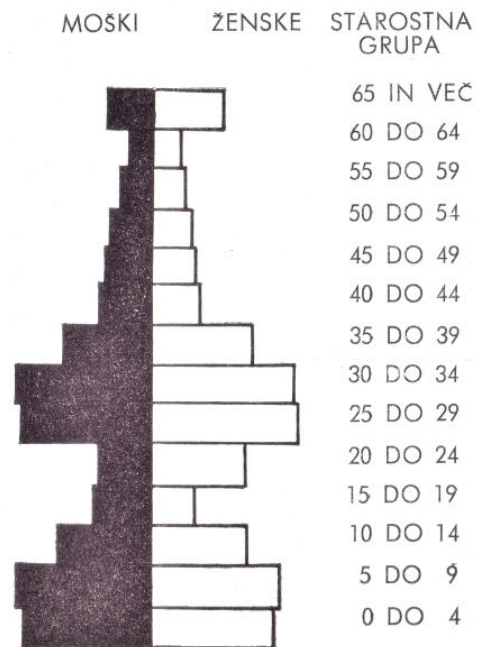
Prognoza prebivalstva in delovnih mest po skupinah dejavnosti ob koncu programiranega razdobja, to je leta 1994, predvideva naslednje število prebivalstva po naseljih in delovnih mestih:

	Število preb.	Štev. delovnih mest po skupinah dejav.				Skupaj vseh del. m.
		I	II	III	IV	
Koper mesto	41.800	1000	7800	5000	3300	17100
Dekani	3.200	100	700	100	60	960
Ankaran	2.000	150	-	200	400	750
Šmarje	700	200	300	-	40	540
Hrvatini-Škofije	1.800	-	-	-	-	-
Ostala naselja	5.900	2650	200	300	300	3450
Skupaj občina Koper	55.400	4100	9000	5600	4100	22800
Izola-mesto	13.400	120	4700	1200	500	6520
Ostala naselja	2.000	400	-	10	10	420
Skupaj občina Izola	15.400	520	4700	1210	510	6940
Piran mesto	7.000	-	800	1800	600	3200
Portorož-Lucija	5.000	200	1000	1200	100	2500
Sečovelje	600	300	400	50	50	800
Strunjan	2.000	100	-	150	50	300
Ostali kraji	700	300	-	30	30	360
Skupaj občina Piran	15.300	900	2200	3230	830	7160
Skupaj vse občine	86.100	5520	15900	10040	5440	36900

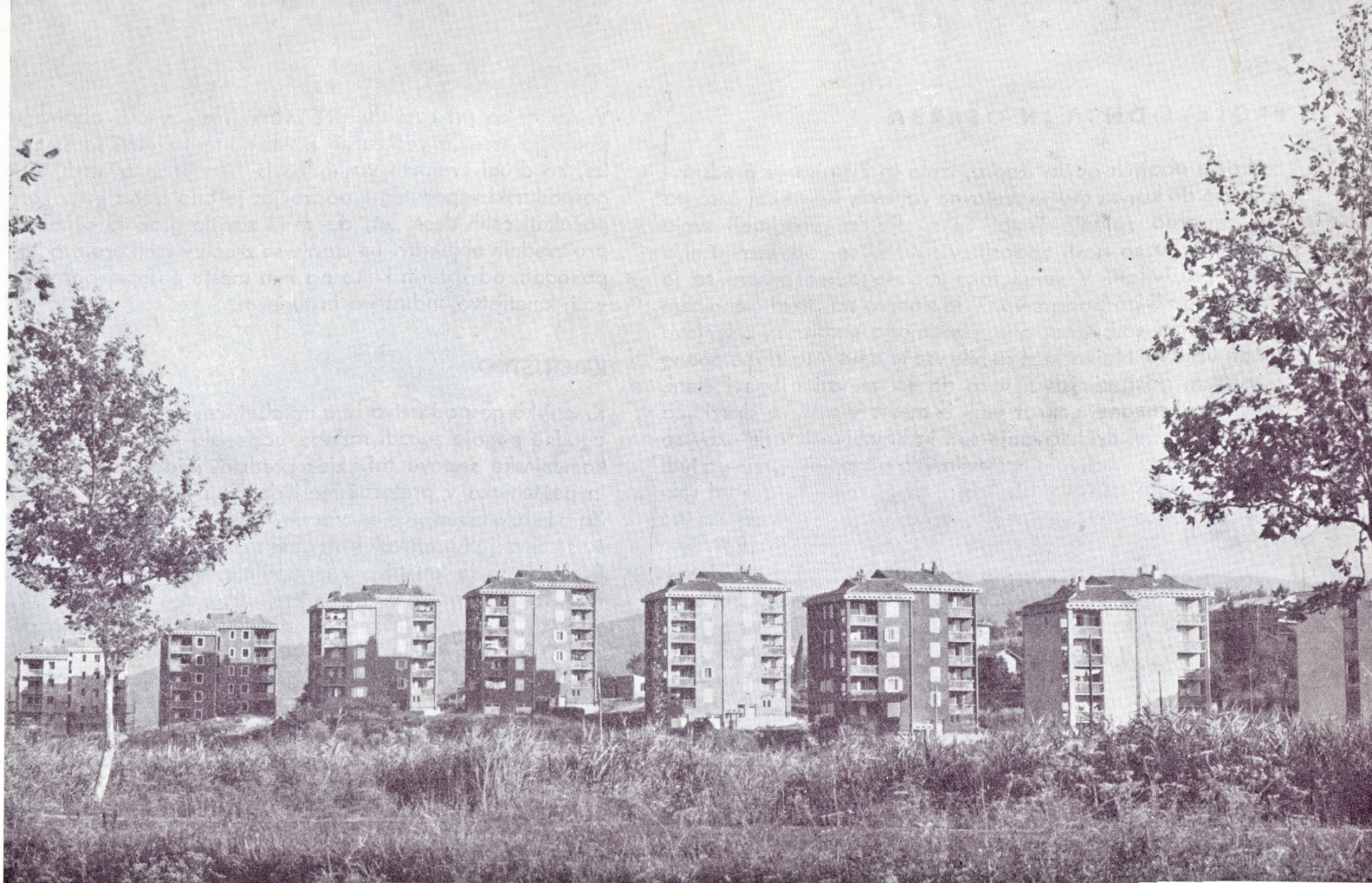
V posamezne skupine dejavnosti spadajo naslednje panoge:

- I. rudarstvo, kmetijstvo in gozdarstvo
- II. industrija, gradbeništvo in proizvodna obrt
- III. promet, trgovina, gostinstvo, osebne storitve in komunalna dejavnost
- IV. državna uprava, pravosodje, kultura in prosveta ter znanstvena dejavnost.

Pri izračunu prognoze je bilo upoštevano geometrijsko zaporedje prirastka med popisoma prebivalstva v letih 1953 in 1961 ob upoštevanju komponent smrtnosti, fertilitnosti in migracije, kakor tudi dosedanjega in predvidenega razvoja gospodarskih panog na tem področju.

STAROSTNA PIRAMIDA MESTA PIRAN

NOVE STANOVANJSKE ZGRADBE V KOPRU

PROIZVODNJA IN OSKRBA

Področje obalnih občin Kopra, Izole in Pirana je predstavljalo vse do konca druge svetovne vojne in še nekaj časa po njej agrarno zaledje Trsta. Tu so ljudje prodajali svoje izdelke in tu so našli zaposlitev tisti, ki se od zemlje niso mogli preživljati. V senči tako močnega sosledstva se je razvijalo tudi gospodarstvo, ki je slonelo na tradicionalnem pridelovanju soli, vina, olja, zgodnjega sadja in zelenjave ter na ribištvu. Največkrat so bile vse te dejavnosti zastopane v vsakem gospodinjstvu, tako da so se vsi njegovi člani, odvisni od sezone, enkrat selili iz mesta v soline, drugič na okoliška polja. Pridelovanje soli in kmetijskih pridelkov so dopolnjevali z ribištvom, v številnejših gospodinjstvih pa tudi s pomorstvom, zlasti z obalno plovbo, ki je bila pred razmahom avtomobilizma na tem področju izredno močno zastopana. Na podlagi razvitega ribištva, ki je 1939. leta beležilo na tem področju 737 industrijskih in 250 drugih ribičev, so se konec prejšnjega stoletja razvili v Izoli prvi obrati ribje predelovalne industrije, medtem ko je podoben obrat v Kopru nastal šele po prvi svetovni vojni. Na področju občine in mesta Pirana ima poleg solarstva, s katerim so se tu ukvarjali že v rimski dobi, izredno staro tradicijo tudi ladjedelništvo, ki je povezano s samim nastankom mesta, ko so se njegovi prebivalci delili na mornarje, ribiče, solarje in smolarje oziroma ladjedelce. V začetku 2. polovice 18. stoletja je Piran dobil tovarno mila in pralnih praškov »Salvetti« skupno s steklarno, ki je obstajala do 1905. leta. Rudnik črnega premoga v Sečovljah pa je bil odprt šele 1936. leta. Bil pa je med zadnjo vojno poplavljen, leta 1954 pa ponovno obnovljen. Na področju Portoroža se je zelo zgodaj začela tudi intenzivna turistična dejavnost, ki se je posebno razmahnila tik pred prvo svetovno vojno z izgradnjo hotela Palace, tako da je bilo že leta 1913 na voljo turistom 1.450 sob z 2.600 posteljami.

Vsekakor se pri razvoju proizvodnih dejavnosti obalnega področja zrcalijo večkratne politično-teritorialne spremembe. Po drugi svetovni vojni, ko je bilo pričakovati hitrejši gospodarski vzpon tega področja, je bilo treba prav zato počakati celih deset let, da se je začela gradnja osnovnih proizvodnih objektov. To stanje se zrcali v vseh proizvodnih panogah, od katerih kaže na tem mestu posebej obravnavati: kmetijstvo, industrijo in turizem.

KMETIJSTVO

Kmetijsko gospodarstvo ima na obalnem področju Slovenije ugodne pogoje zaradi milega podnebja kakor tudi zaradi kameninske sestave tal, kjer predstavljajo formacije fliša in peščenjaka v pretežni meri dobro obdelovalno zemljo. Zato je bilo kmetijstvo ena prvih in osnovnih panog, s katero so se ukvarjali prebivalci obalnih mest in njihovega zaledja. Sčasoma se je kmetijstvo izpopolnjevalo, vendar vseskozi s težiščem na gojenju vinske trte, oljke, zgodnjega sadja in zelenjave. Seveda je na razvoj kmetijstva v obalnem področju mnogo vplival spreminjajoči se politični položaj. V času Avstro-Ogrske so bile razmere za tržno proizvodnjo izredno ugodne, ker je bilo to njeno najbližje mediteransko področje. Poleg tega je veliko potrošno središče Trsta vplivalo na razvoj živinoreje, zlasti v zvezi s prodajo mleka in vrtnin. Pod italijansko upravo se je kmetijstvo usmerjalo v skladu z interesi drugih pokrajin, zlasti so pospeševali kljub nizkim hektarskim donosom pridelovanje žita; nikake pozornosti pa niso posvečali vinogradništvu in sadjarstvu. Toda kljub močni konkurenci italijanskih pridelovalcev kvalitetnega vina, sadja, vrtnin in celo mleka, je bil tržaški trg še vedno v znatni meri navezan na kmetijske pridelke s tega področja. Po vojni je agrarna reforma odpravila fevdalne odnose, ki so trajali do leta 1945, in bistveno spremenila posestno strukturo. V sami kmetijski proizvodnji obalnega

PROGNOZA –
 KMETIJSKE IN GOZDNE POVRŠINE

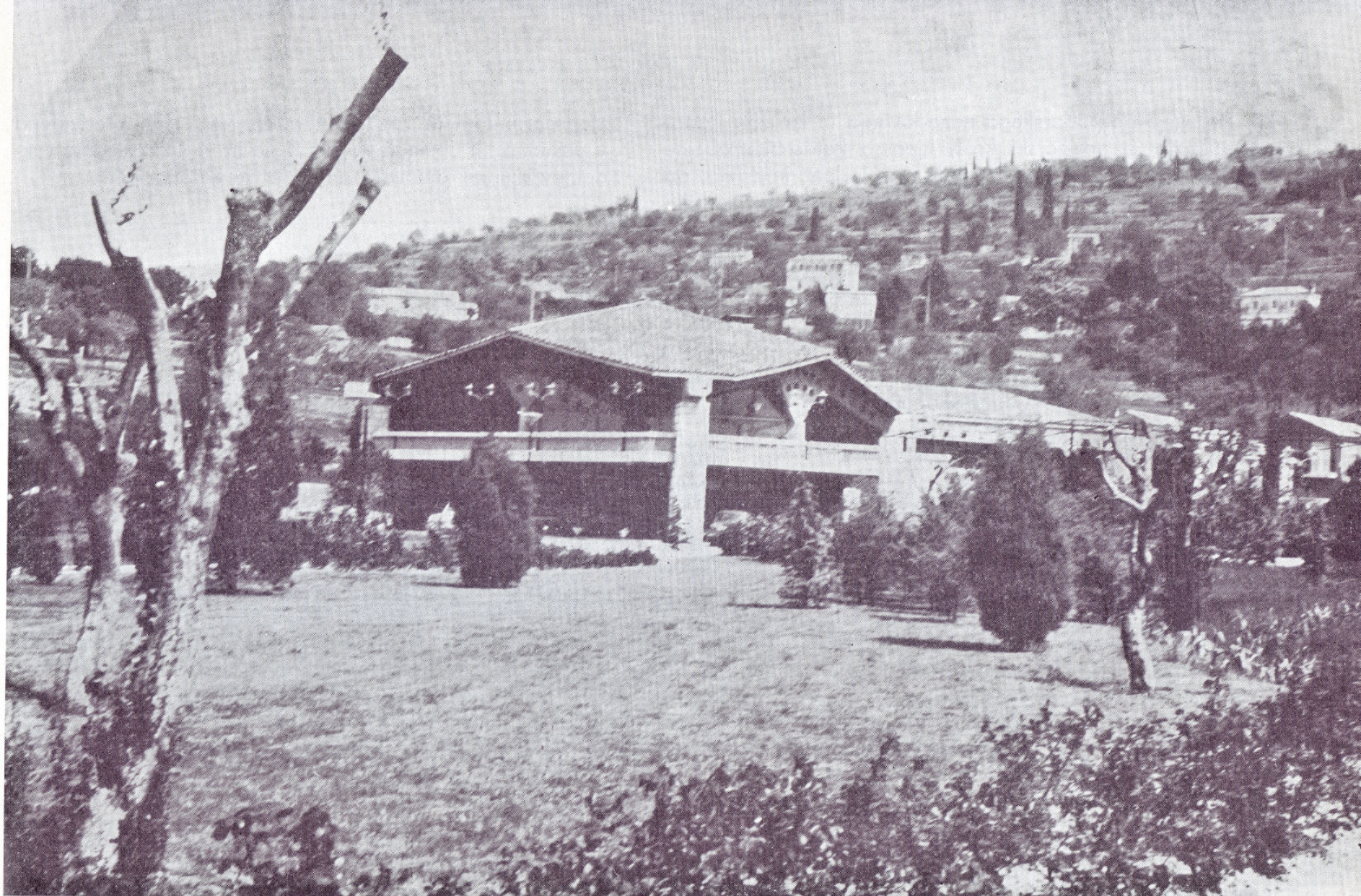
področja pa je občutne spremembe prineslo odseljevanje kmetov v Italijo, kajti novi priseljenci iz notranjosti se s kmetijstvom ali niso ukvarjali ali pa niso poznali metod in izkušenj v kmetijskem pridelovanju v specifičnih prirodnih razmerah tega področja, kar je imelo za posledico izreden padec kmetijske proizvodnje. Tako se je samo v občini Koper zmanjšal pridelek vrtnin od 13.193 ton v letu 1955 na 5.998 ton v letu 1961, pri sadju pa od 3.663 ton na 1.526 ton ali skupaj za 55 %. Podobno je bilo tudi v občinah Izola in Piran. Izpad v kmetijski proizvodnji na individualnih posestvih si prizadevajo nadomestiti kmetijske zadruge Koper, Izola in Lucija, ki zajemajo celotno družbeno kmetijsko proizvodnjo z okoli 3.307 ha površine. Celotna zemljiška površina pa je po kategorijah razdeljena takole:

Kategorija	Površina v ha		Struktura v %	
njive in vrtovi	9.021	55,4		
sadovnjaki	572	3,5		
vinogradi	2.085	12,8		
travniki	4.605	28,3		
obdelovalna zemlja	16.283	100	71,2	
pašniki	6.571		28,7	
trstičje in močvirja	6		8,1	
kmetijska površina	22.860		100	66,4
gozdovi	8.887			25,8
nerodovitna zemljišča	2.671			7,8
skupna površina	34.418		100	

Od skupne kmetijske površine odpade na obdelovalno zemljo na področju obalnih občin Koper, Izola in Piran nekaj nad 7,1 %, od tega največ na njive z vrtovi in na travnike. Seveda je največ obdelovalnih površin na ravnem aluvialnem terenu v dolini Rižane in Badaševice, v okolici mesta Izole, v Strunjanu, Luciji ter v dolini Dragonje. Uspe-

vanje posameznih kultur pa je posebej navezano na mikrolokacijske pogoje, kot so oblikovanost reliefa, lega proti soncu, količina humusa, zavetnost pred vetrovi in nadmorska višina. V tem pogledu je mogoče opredeliti šest kmetijskih področij:

1. Področje z intenzivno vinogradniško in vrtnarsko proizvodnjo, ki obsega v glavnem celotni priobalni pas s katastrskimi občinami Škofije, Ankaran, Koper, Izola, Dvori nad Izolo in Piran. V tem predelu je vseskozi prevladovalo pridelovanje vrtnin, za kar so se povečale njivske površine. Pomembno je tudi vinogradništvo, čeprav so se površine nekoliko zmanjšale. Občutno pa se je v tem delu znižal delež gozda.
2. Poljedelsko-sadjarsko področje, ki obsega katastrske občine Raven, Krkavče in Koštabona.
3. Usmeritev k mlečno živinorejski proizvodnji kažejo katastrske občine Črni kal, Gabrovica, Hrastovlje, Loka, Osp, Rožar in Tinjan, kar je tudi pogojeno z bližino Trsta, kamor so kmetovalci teh krajev nosili svoje pridelke na trg.
4. Vrtnarsko in poljedelsko je področje katastrskih občin Boršt, Dekani, Marezige, Pridvor, Pomjan, Šmarje in Truške. Včasih so bili na tem področju na prvem mestu vinogradi, sedaj pa so njive. Intenzivno je bilo pridelovanje vrtnin za potrebe Trsta. Na račun opuščenih njiv, sadovnjakov in vinogradov so se povečali pašniki.
5. Področje ekstenzivnega gospodarstva obsega katastrske občine Gradin, Kubed, Pregara in Topolovec. Pridelovanje vrtnin se zaradi manj ugodnih klimatskih razmer na tem področju ni razvilo. Na opuščenih pašnikih in odročnih parcelah vinogradov so nastali novi gozdovi.

JUŽNO POBOČJE HRIBA NAD LUCIJO Z NOVO RESTAVRACIJO

6. Področje gospodarskega nazadovanja in izrazite depopulacije je podgorski kras, kjer so katastrske občine Črnotiči, Movraž, Socerb, Sočerga, Podpeč in Zazid, od koder so se številni prebivalci odselili, zemljo pa zapustili.

Kar zadeva nadaljnji razvoj kmetijstva na obalnem področju, narekujejo ekološke razmere usmeritev v zgodnje kulture, ki ne uspevajo v severnejših področjih. Zato naj bi v bodoče ostala osnova vsega pridelovalnega področja pridelovanje zgodnje zelenjave (grah, krompir, paradižnik, kumare, bučke, stročji fižol, jagode) in zgodnjega sadja (marelice, breskve, češnje, hruške, namizno grozdje). Zagotoviti bo treba zadostno količino vode za zalivanje ter se usmeriti na tiste zemljiške komplekse, na katerih je možna kompleksna mehanizirana obdelava. Dosedanja dolgoletna tradicija namreč priča, da je koprsko področje glede na klimatske in talne razmere eno najbolj pripravnih področij za pridelovanje zgodnjega sadja in zelenjave v Srednji Evropi. Poleg tega pa zavzemajo tu še posebno mesto oljka, vinska trta in semenogojstvo. Seveda je treba pri sestavljanju dolgoročnih planov in iskanju najprimernejših možnosti za razvoj kmetijstva v slovenskem obalnem področju upoštevati dejstvo, kako zagotoviti zadostne količine vode za namakanje, zmanjšati škodljiv vpliv burje na vegetacijo, preprečiti erozijo, zadostiti potrebam po humusu, zagotoviti potrebno delovno silo v času glavnih in sezonskih del, ustrezno mehanizirati proizvodnjo ter poiskati ustrezen izbor kultur. Glavna pridelovalna središča zgodnjega sadja in zelenjave ostanejo slej ko prej dolina Rižane, Vanganeljska dolina, ravninsko zaledje Izole, dolina v Strunjanu in Luciji, dolina Gorgo in sečoveljska dolina, kjer je povsod na voljo talna voda, ki jo je treba akumulirati in ji preprečiti odtok v morje. Tako bi dobili skupno 3.312 ha namakalne površine, za kar je potrebno zagotoviti 10,2 milijona kubičnih metrov vode na leto za maksimalne potrebe.

V programiranem razdobju je do leta 1994 predvidena v posameznih občinah Koper, Izola in Piran naslednja razdelitev skupne kmetijske površine po kategorijah:

Občina	Poljedel. in vrtnine	Oljke z vrtninami	Sadov.	Vinogr.	Trav.	Pašn.	Skupaj
Koper	1305	158	693	1657	1993	1052	7218
Izola	150	142	105	316	312	–	1025
Piran	535	566	12	128	25	32	1298
Skupaj	1990	1226	810	2101	2330	1084	9541

Za perspektivno usmeritev trajnih nasadov je nujno upoštevati načela rajonizacije. Tako so za zgodnje vrtnine, oljke, mandeljne in smokve določene izrazito južne, jugozahodne in jugovzhodne zavetne in nekoliko strmejše lege. Nekoliko bolj zahodne ali vzhodne, blago nagnjene lege so predvidene za hruške, breskve in namizno grozdje. Na višjih severovzhodnih in severozahodnih legah so predvidene češnje in višnje. Vinogradi belih sort potrebujejo zavetnejše lege, medtem ko so črne sorte lahko na severnih legah, če vpliv burje ni premočan.

HOTEL »CENTRAL« V PORTOROŽU

Živinoreja

Za živinorejo je v programiranem obdobju predvideno skupno 2.000 ha njiv in 1.950 ha travnikov in to v krajih, kjer je bila živinoreja že do sedaj najbolj vsidrana in kjer so zanjo najugodnejše ekološke in ekonomske razmere, predvsem glede mehanizacije, krme in zadostne paše. Glede na obstoječe razmere je predvidena reja molznic za pridobivanje mleka in reprodukcijo plemenskega podmladka, pitanje govedi in reja plemenske živine z glavnimi živinorejskimi področji: Gračišče–Kubed, Topolovec–Boršt, Koštbona–Labor–Brič. Poleg teh bi obdržali tudi obstoječa obrata v Seči in na Bonifiki pri Koprju. Na celotnem področju občin Koper, Izola in Piran bi za živinorejo v družbenem in zasebnem sektorju odpadlo 796 ha orne zemlje, 3.270 ha travnikov in 210 ha intenzivnih pašnikov, s čimer bi lahko pridobili 10.700 ton sena, 27.000 ton zelene mase ter 2.200 ton paše. Omenjene količine bi zadostovale za vzrejo 3.150 glav goveje živine. Količina mleka okoli 1.000 krav molznic bi znašala 3,5 milijona litrov pri povprečju letne molznosti 3.500 l mleka na kravo. V zasebnem sektorju bi v živinoreji prevladovala govedoreja, medtem ko bi rejo ovac popolnoma opustili. Seveda bi bilo treba domačo istrsko pasmo goveda zamenjati s sivorjavo pasmo. Reja prašičev in perutnine bi bila le neznatna, in sicer le za delno domačo preskrbo.

Ribištvo

Nikjer ob jugoslovanski jadranski obali ni doživelo morsko ribištvo od svojega začetka do danes toliko sprememb

kot ob slovenski obali. Od najstarejših časov se je kosala Izola za prvo mesto na Jadranu tako glede morskega ulova kot industrije rib. Tik pred drugo svetovno vojno je štelo ribištvo Koprja, Izole in Pirana, poleg velikega števila ribiških čolnov na vesla in jadra (preko 200), še nad 100 dobrih motornih ribiških ladij. Del ladjevja je bil med vojno uničen, velik del ribičev italijanske narodnosti pa se je po vojni izselil z vsem svojim ladjevjem in lovnimi napravami. Kljub tej slabi dediščini pa lahko danes znova štejemo Izolo za naš glavni ribiški center na severnem Jadranu, saj ima največ poklicnih ribičev, največ dobro opremljenih ribiških ladij, najbogatejši letni ulov in največjo industrijo rib. Število motornih ribiških ladij se je po vojni gibalo takole:

	1945	1957	1965
Koper	11	–	–
Izola	48	18	25
Piran	3	12	1
Skupaj	62	30	26

Število ladij se je najobčutneje zmanjšalo po sklenitvi londonskega sporazuma 1954. leta. Poudariti pa je treba, da se količina celotnega ulova rib ni znižala z zmanjšanjem ladjevja, marveč je še nadalje ostala odvisna od tako imenovane dobre ali slabe letine, ki nam jo kaže naslednja tabela:

1939	897 ton	1951	930 ton
1940	890	1952	522
1948	1500	1955	1530
1949	2049	1956	2461
1950	2236	1965	2260

Seveda predstavlja skoro celotni ulov plava riba, medtem ko je ulov drugih ribjih vrst le neznaten. Količina ulova potrjuje, da smo sredstva modernizirali, principi ribolovnih operacij pa so ostali isti, tako da s sodobnimi sredstvi lovimo v istih sezonah in na istih področjih, na katerih so lovili v prejšnjih časih. Da bi modernizirali sam ribolov, moramo začeti pri vzgoji kadrov, uvajanju, razvoju in prilagajanju tehnoloških prijemov v specifičnih jadranskih razmerah, predvsem pa moramo vedeti, kaj, kje in kako bomo lovili. To se pravi, da bi morali znanstveno natančno poznati pota, navade in količine komercialno pomembnih ribjih vrst, ki jih nameravamo loviti.

Gospodarski ribolov se bo omejil na nekaj obrtno sposobnih poklicnih ribičev ter na obstoječi gospodarski organizaciji Delamaris Izola in Kmetijska zadruga Lucija. Delamaris tu praktično ni tangiran, ker ima težišče na ulovu plave ribe za potrebe predelovalne industrije. Kmetijska zadruga Lucija pa bo morala spremeniti tehnologijo in s tem organizacijo dela in kadrov tako, da bo izkoriščala obalno morje ter se hkrati ukvarjala s turističnim športnim ribolovom. Pri vsem tem pa nam mora biti glavno vodilo povečanje celotnega ulova ter ureditev njegove enakomernosti. Vzporedno s tem je treba povečati obstoječe hladilne zmogljivosti ter usmeriti predelovalno industrijo na domačo surovino.

STANOVANJSKI STOLPIČ OB KANALU V LUCIJI

Gozdarstvo

Gozd, ki se zgoščuje od obale proti notranjosti, pokriva na območju obalnih občin Koper, Izola in Piran 8.887 ha površine, in to v pretežni meri na severnih pobočjih flišnih hrbtov. V glavnem je to slab gozd nizkih listavcev, ki ga preveč izkoriščajo ter kvarijo s pašo in steljarjenjem. Kompaktnije komplekse borovega gozda imamo le po prehodu na kraško planoto podgorskega krasa nad Črnim kalom, medtem ko so ob obali le posamezne krpe, kot na Debelem rtiču ter nad Sečo.

V nadaljnjem razvoju obalnega področja pa mora gozd vsekakor postati pomembnejši, ker je nujno, da pogozdimo vsa tista gola pobočja, ki niso primerna za druge kulture. Na prvem mestu je treba misliti, da se v ustreznem zaporedju zasade vetrovni pasovi, ki bodo varovali naselja, prometne naprave, kmetijska zemljišča in zlasti občutljivejše vrtnarske in sadne kulture, kakor tudi turistična in rekreacijska območja ter objekte pred burjo, v notranjosti pa pred snežnimi zameti. V tem smislu so prve zasnove obdelane v študiji »Gozdno melioracijski projekt za Kras Slovenskega Primorja«, ki jo je v letu 1963 pripravil Institut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije. Po načeloma sprejetih načrtih naj bi vetrovni pasovi potekali od Debelega rtiča nad Ankaranom in dalje nad naseljem Dekani in naj bi se na levem bregu Rižane obrnili tako, da bi obkrožili ožji bazen Kopra in Izole ter se končali nad Strunjanom pri Fiesi. Te načrte so že začeli uresničevati na Debelem rtiču, v Dekanih in Fiesi. Tako formirani gozdni pasovi bi nedvomno pripomogli pri ustvarjanju ugodne mikroklimе,

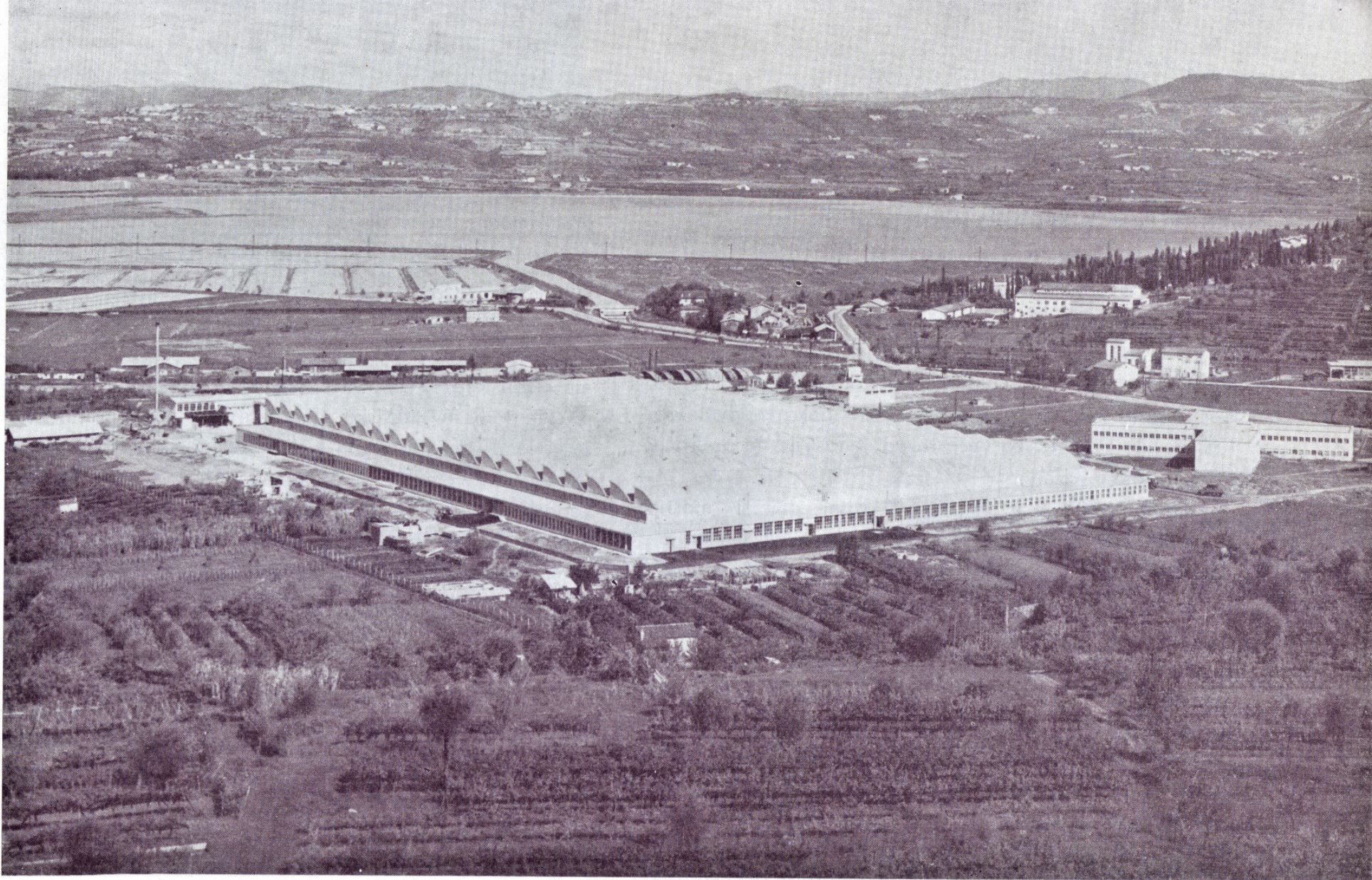
prav tako pa bi doprinesli svoj delež k pejsažni obogatitvi Slovenskega Primorja.

Formiranje večjih intenzivnih oblik zelenja, predvsem javnih nasadov, parkov, obalnih nasadov, drevoredov, zaščitnih pasov, obsežnejših pogozdenih kompleksov narekuje tudi koncentracija turističnih objektov na ožjem obalnem področju. S tem v zvezi ne bi bilo odveč obuditi misel na osnovanje parka z značajem arboretuma, ki ne bi predstavljal samo privlačne turistične zanimivosti, ampak bi lahko dal z uvajanjem in preizkušanjem drevja in grmovnic tudi vrsto strokovno gospodarskih pobud vrtnarsko komunalni dejavnosti in drevesničarstvu. Idealna lokacija za tak arboretum bi bila na Seči pri Portorožu, kjer bi se lahko združila kiparska galerija na prostem z ureditvijo arboretnih zbirk izbranega rastlinja.

INDUSTRIJA

Industrijski razvoj na slovenskem obalnem področju je temeljil do osvoboditve 1945. leta pretežno na domači surovinski bazi, kar velja zlasti za industrijo ribjih konzerv v podjetjih Arrigoni in Ampelea v Izoli ter v De Langlade v Kopru; dalje na Piranskih solinah, ki so predstavljale eno največjih podjetij te vrste v Jugoslaviji, v sečoveljskem rudniku črnega premoga in opekarni v Izoli. Primanjkanje rib pa je povzročilo, da je podjetje Arrigoni poleg konzerviranja rib začelo konzervirati tudi paradižnike, za kar je bila dana podlaga v razvitem pridelovanju povrtnin, v sadjarstvu in vinogradništvu.

Lokalne potrebe, bližnje tržaško tržišče ter cenen dovoz surovin po morju so omogočali razvoj tudi drugih indu-

TOVARNA »TOMOS« IN STANJONSKI ZALIV

strijskih strok. Tako sta v Piranu uspevali tovarna mila in ladjedelnica za popravila in gradnjo lesenih plovnih objektov, v Kopru pa sta delovali dve tiskarni in tovarna ščetk. Izola in Piran pa sta imela tudi vsak svojo plinaro.

Razen tovarn ribjih konzerv v Izoli, tovarne mila Salvetti in Piranskih solin so druga industrijska podjetja slovenske obale imela predvsem lokalni pomen. To pa zaradi sosednjega Trsta, ki je s svojo metalurgijo, ladjedelnico in pristaniščem privlačeval delovno silo s koprskega področja. Ker so potrošniki tega področja v Trstu lahko kupovali vse, tudi ni bilo pogojev za večji razvoj industrije na področju Kopra, Izole in Pirana.

Po končani vojni je industrija v takratni coni »B« močno oslabela. Del industrijskih zmogljivosti je bil uničen ali demontiran. Nedoločena teritorialna pripadnost, pomanjkanje surovin in delovne sile so bili vzroki za komaj polovično izkoriščanje še obstoječih zmogljivosti. To stanje se je v osnovi spremenilo po letu 1954, ko je dokončno določena državna meja razrahljala tesne gospodarske stike Slovenske Istre s Trstom, kar je imelo za nujno posledico, da je bilo treba na slovenskem obalnem področju ustvariti industrijo, v katero je bilo treba vključiti tisti del prebivalstva, ki se samó od kmetijstva ne more preživljati in ki je izgubilo mnogovrstne ekonomske vire, ki jih nudi veliko pristaniško in industrijsko mesto agrarni ter na pol agrarni okolici. Tako so nastali docela novi industrijski obrati kovinsko predelovalne industrije: Tomos v Kopru, Lama v Dekanih, Mehano-tehnika v Izoli; nadalje tovarna pohištva Stil in tovarna plastičnih mas Iplas v Kopru; najprej tovarna elektromateriala, nato kovinske galanterije v Šmarjah; iz prvotnih

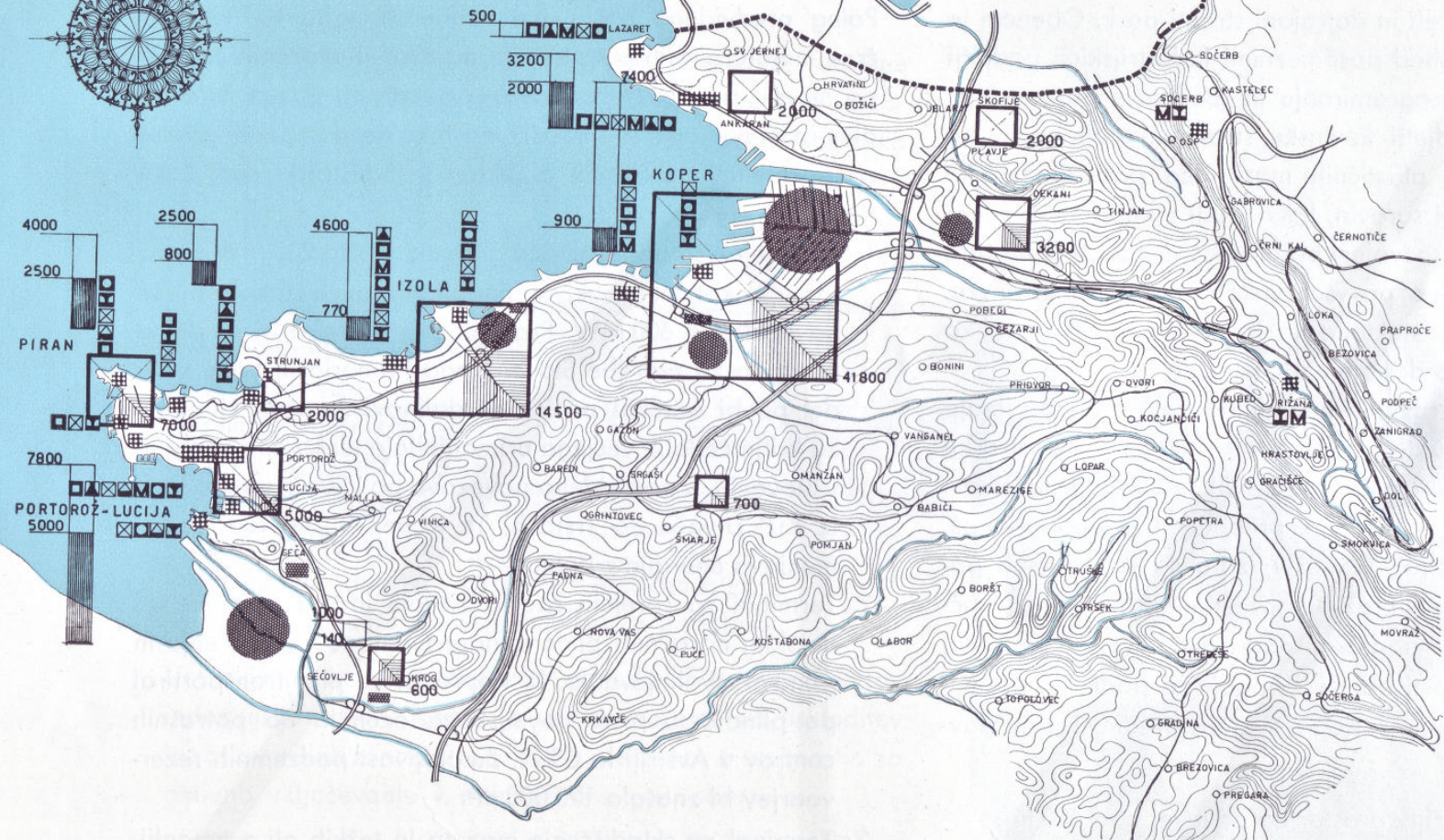
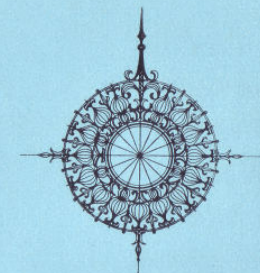
majhnih tiskarskih obratov se je razvilo močno tiskarsko-založniško podjetje Primorski tisk v Kopru, medtem ko so se tovarne ribjih konzerv v Izoli združile v velik kombinat prehrabene industrije Delamaris, ki poleg ribjih konzerv proizvaja tudi druge konzervirane prehrabene izdelke od juh, antipast, sadnih in zelenjavnih konzerv do kavnih koncentratov.

O naglem vzponu industrijske dejavnosti na področju obalnih občin Koper, Izola in Piran po letu 1954 nam nazorno pričajo tudi investicijska vlaganja, ki so znašala v letih 1954–1956 2 milijardi 256 milijonov starih dinarjev, v letih 1956–1961 pa 6 milijard 527 milijonov starih dinarjev. Število zaposlenih v industriji pa se je povečalo od 3.098 v letu 1953 na 5.673 v letu 1961, to je za celih 83 %. Seveda se je temu primerno povečal tudi narodni dohodek iz industrijske dejavnosti, ki je leta 1954 znašal le 1 milijardo 187 milijonov starih dinarjev, leta 1961 pa 7 milijard 208 milijonov, kar pomeni 522-odstotno povečanje.

Pri nadaljnjem razvoju industrijske dejavnosti na slovenskem obalnem področju moramo izhajati predvsem iz naslednjih dejstev:

- možnosti razvoja na osnovi obstoječe industrije ali kot dopolnitve te industrije;
- možnosti razvoja novih industrijskih panog in
- možnosti razvoja industrije v okviru luške dejavnosti oziroma luške industrijske cone.

Seveda moramo pri tem upoštevati potrebe same regije, njenega neposrednega zaledja in mednarodno delitev dela. Za normalen razvoj obstoječih industrijskih obratov je

- RESTAVRACIJA
 - VODNI ŠPORTI
 - ZABAVIŠČA
 - HOTELI
 - PLAŽA
 - AUTO KEMPI
 - HOTELI
- ŠTEVILU PROGNOZIRANIH PREB. 2000
 ŠTEVILU ZAPOSLENJENIH PREB. V II. SKUPINI DEJAVNOSTI: IND. PROIZV. OBRTI IN GRADBENIŠTVO
- TURISTIČNI CENTRI
 - INDUSTRIJSKI CENTRI
 - KOMUN. OBRTNO INDUSTRI. CENTRI
- ŠTEVILU PREDVIDENIH LEŽIŠČ
 ŠTEVILU SEDANJIH LEŽIŠČ
- 1 CM² 1000 LEŽIŠČ
 INDEKS POVEČANJA 267
 SEDANJE STANJE 12171
 PLANIRANO STANJE 32500

PROGNOZA PROIZVODNJE

potrebno pospeševati mehanizacijo in avtomatizacijo proizvodnje, izboljšati kvalifikacijski sestav zaposlenosti ter modernizirati zastareli in dotrajani strojni park. Obenem je nujno sodelovanje med posameznimi industrijskimi podjetji znotraj regije pri programiranju in realizaciji proizvodnje, predvsem med podjetji kovinske stroke in dobavitelji surovin, predelovalci plastičnih mas, med podjetji živilske stroke in dobavitelji surovin, kakor tudi s kooperanti zunaj regije. Z nadaljnjim razvojem prehranske industrije nastaja čedalje večja potreba po vseh vrstah embalaže: kovinske, plastične, papirne, steklene in kombinirane, kar lahko predstavlja koristno dopolnitev obstoječe industrije.

Glede nadaljnjega razvoja novih industrijskih panog imajo odločilni pomen: vpliv transportnih stroškov na stroške proizvodnje ter smeri nabave surovin in prodaje izdelkov. Po teh vidikih je za industrijo, ki predeluje uvožene surovine, najidealnejša lokacija ob morju; zato so se pri vseh pomembnejših pristaniščih razvila obsežna industrijska področja. Na slovenskem obalnem področju so za tak razvoj industrijske dejavnosti dani vsi pogoji na področju predvidene industrijske cone v Kopru, katere prednosti predstavljajo:

- obsežen razpoložljiv prostor na površini nad 600 ha;
- organizirana prosta carinska cona;
- bližina pristanišča in pristaniških pretvornih naprav;
- razvita komunikacijska mreža med morjem in zaledjem;
- možnost zagotoviti dovolj sladke vode;
- rezervni potencial delovne sile v neposrednem zaledju, zlasti v agrarni Hrvaški Istri in

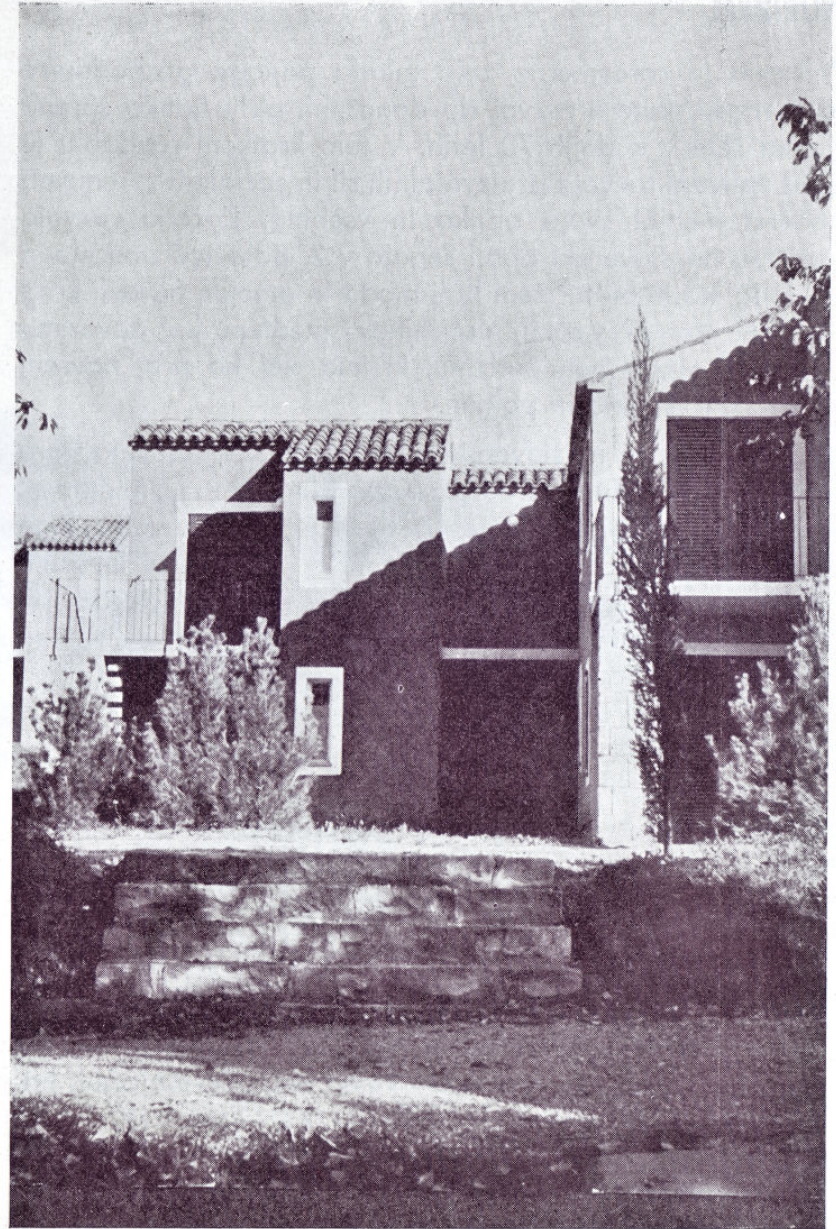
– zanimanje domačih in inozemskih industrijskih firm za postavitev svojih obratov v industrijski coni Luke Koper. Poleg predvidene postavitve rafinerije nafte ter razvoja črne metalurgije in petrokemije na osnovi uvoženih surovin po morski poti je treba posebej poudariti, da so izdelani ali v izdelavi konkretni načrti ter v teku neposredni dogovori za postavitev naslednjih objektov v industrijski coni Luke Koper:

1. Termoelektrarna na tekoča goriva z močjo 200 MW v prvi fazi; v končni obliki v nadaljnjih dveh fazah bi se povečala na 600 MW. Proizvedena energija bi se delno porabila za potrebe Slovenskega Primorja in Istre, večji del pa bi odtekal po 220kV daljnovodu proti Ljubljani za kritje čedalje večjega primanjkljaja električne energije v Sloveniji. S predvideno povezavo po 220 kV daljnovodu iz RTP Divača do Trsta bi TE Koper služila tudi za izmenjavo energije z Italijo.
2. Terminal za sprejem specializiranih ladij s tekočim sahariskim naravnim plinom, napravami za skladiščenje in ponovno vplinjevanje. Iz Kopra bi se plin transportiral po plinovodu prek slovenskega ozemlja do potrošnih centrov v Avstriji in ČSSR. Zmogljivost podzemnih rezervoarjev bi znašala 125.000 m³.
3. Terminal za skladiščenje mazuta in težkih olj z zmogljivostjo enkratnega skladiščenja v prvi fazi 36.000 ton, v drugi pa 100.000 ton. Naprava bi služila tudi za potrebe TE Koper za dovoz in skladiščenje goriva.
4. Terminal za tekoče kemikalije z začetno zmogljivostjo 20.000 ton letnega prometa. Naprava bi služila za izvoz tekočih kemikalij v Jugoslavijo in države vzhodne Evrope.

Status proste carinske cone pogojuje v industrijski coni koprskega pristanišča razen navedenih naprav še postavitev naslednjih objektov:

- oljarna z zmogljivostjo 200–300 ton predelane surovine na dan in tovarna močnih krmil, ki bi za surovino uporabljala pogačice kot ostanke tehnološkega postopka oljarne;
- tovarna vezanih plošč na osnovi uvoza in predelave eksotičnega lesa iz Zahodne Afrike z letno zmogljivostjo 30.000 ton, od katere bi polovica šla za jugoslovanske potrebe, drugo pa za izvoz;
- luščilnica riža;
- pakirnica lešnikov;
- tekstilna konfekcija;
- montaža dvokoles;
- izdelava klobukov;
- predelava odpadkov citrusov v eterična olja;
- izdelava raznih kovinskih izdelkov in podobno.

Uresničenje že konkretiziranih ponudb in ostalih načrtov industrijske cone v Kopru je seveda vezano na uskladitev jugoslovanskih zunanjetrgovinskih predpisov z možnostjo za aktivno vključevanje v mednarodno gospodarstvo.

ZNAČILNI DETAJL

TURIZEM

Turizem je sorazmerno zelo mlada panoga gospodarske dejavnosti, katere razvoj do današnjih oblik lahko spremljamo šele v zadnjih 70 letih. V tem kratkem razdobju je pod vplivom razvoja proizvodjalnih sil in socialnih sprememb močno menjal svojo obliko in vsebino. Začetki razvoja turizma na slovenski obali segajo v 2. polovico prejšnjega stoletja, ko je bil turizem bolj moda in omejen na ožji krog aristokratov in visokih uradnikov, medtem ko govorimo danes o množičnem turizmu, ki ima slej ko prej povsem drugačno vsebino in pomen.

Razvoja turizma na slovenski obali pa niso pogojevala stara urbana in kulturna središča Koper, Izola in Piran, marveč prav izjemne prirodne prednosti, ki jih nudi zavetna lega Portoroža v povezavi z zdravilnimi učinki slanice in solinskega blata v neposredni bližini. Tako je prav Portorož tisti, ki je na slovenski obali stopil prvi na pot turističnega razvoja, in to razmeroma pozno, ko je bila Opatija že eno najpomembnejših in razvitih turističnih krajev v Avstro-Ogrski in ko je bil Lošinj že poletna rezidenca avstro-ogrskega dvora. Seveda je bila pri nastanku in razvoju Portoroža kot turističnega centra najpomembnejša zdravilnost slanice in solinskega blata, katerega zdravilni učinek na revmatična obolenja je bil znan že zelo zgodaj. V Portorožu so začeli zdraviti s slanico in solinskim blatom že okoli leta 1862. Termalne kopeli v Portorožu pa so začele delovati leta 1890, ko je bilo urejeno in razširjeno morsko kopališče, sezidano poslopje z 80 sobami in prav toliko kopalnicami, obednico, čitalnico, igralnico, dvema okrepčevalnicama itd. Za hotelom pa je bilo še dodatno kopališče s 30 ležišči s pritklinami druge kategorije. Z leti je Portorož zaslovel kot zdravilišče in kopališče po vsem svetu, tako da zmogljivosti hotela in zasebnih sob niso več zadostovale. Zato so leta 1908 pričeli zidati moderni hotel Palace s 300 sobami,

z dvorano za ples in igre, s senčnim parkom in teniškim igriščem. Hotel so odprli 1911. leta; temu so sledili hoteli Central, vila San Lorenzo, Kazina in veliko drugih zasebnih vil in hotelov ter nove kabine na plaži. Ob vsem tem se je povečal turistični promet, ki so ga pestrile najrazličnejše zabave: koncerti, promenade, igre, roulette, konjske in kolesarske dirke na igriščih v Luciji in Jerneju. Izhajala je tudi ilustrirana mesečna revija Porto-Rose.

Tik pred prvo svetovno vojno je bilo v Portorožu 30 gostinskih podjetij s 761 sobami oziroma 1344 ležišči; zasebniki pa so oddajali 150 sob z 270 ležišči. Leta 1913 je imel Portorož 1614 turističnih ležišč in 7250 registriranih gostov. Po prvi svetovni vojni je Portorož s priključitvijo Italiji izgubil tradicionalno turistično tržišče Avstro-Ogrske, kar je imelo za posledico stagnacijo v nadaljnjem razvoju. Tako je leta 1933 bilo v Portorožu 1176 ležišč v hotelih in 200 v zasebnih vilah in penzionih, to je skupaj 1400 brez zasebnih prenočitev. Leta 1937 je Portorož zabeležil 240.000 prenočitev, od teh 130.000 tujih in 110.000 domačih (Italijanov), kar pomeni, da je bil Portorož kljub svoji periferni legi v Italiji še vedno pomembno središče inozemskega turizma, ki je že tedaj prekašal največje slovensko letovišče Bled.

Razen Portoroža so bili v turizmu drugi kraji na slovenski obali skoro ali docela nepomembni. Piran je s Fieso in Strunjanom imel 185 ležišč v hotelih in prenočiščih ter okoli 300 ležišč v zasebnih sobah. Tako je bilo na območju današnje občine Piran skupaj okoli 1800 do 1900 ležišč. Izola je imela 158 ležišč v hotelih in prenočiščih ter manjše število zasebnih sob, medtem ko je bil Koper tako v času Avstrije kot Italije v turističnem pogledu nepomemben, pač pa se je začel razvijati Sv. Nikolaj v Ankaranu kot kopališče za Koprčane in Tržačane.

Med drugo svetovno vojno in nekaj časa po njej je vojska zasedala glavne hotelske objekte, komplementarni turistični objekti pa so bili uničeni ali poškodovani. Dolgo časa nere-

HOTEL «LUCIJA» V PORTOROŽU

100	139	124	100
120	150	137	100
130	160	147	100
140	170	157	100
150	180	167	100
160	190	177	100
170	200	187	100
180	210	197	100
190	220	207	100
200	230	217	100
210	240	227	100
220	250	237	100
230	260	247	100
240	270	257	100
250	280	267	100
260	290	277	100
270	300	287	100
280	310	297	100
290	320	307	100
300	330	317	100
310	340	327	100
320	350	337	100
330	360	347	100
340	370	357	100
350	380	367	100
360	390	377	100
370	400	387	100
380	410	397	100
390	420	407	100
400	430	417	100
410	440	427	100
420	450	437	100
430	460	447	100
440	470	457	100
450	480	467	100
460	490	477	100
470	500	487	100
480	510	497	100
490	520	507	100
500	530	517	100
510	540	527	100
520	550	537	100
530	560	547	100
540	570	557	100
550	580	567	100
560	590	577	100
570	600	587	100
580	610	597	100
590	620	607	100
600	630	617	100
610	640	627	100
620	650	637	100
630	660	647	100
640	670	657	100
650	680	667	100
660	690	677	100
670	700	687	100
680	710	697	100
690	720	707	100
700	730	717	100
710	740	727	100
720	750	737	100
730	760	747	100
740	770	757	100
750	780	767	100
760	790	777	100
770	800	787	100
780	810	797	100
790	820	807	100
800	830	817	100
810	840	827	100
820	850	837	100
830	860	847	100
840	870	857	100
850	880	867	100
860	890	877	100
870	900	887	100
880	910	897	100
890	920	907	100
900	930	917	100
910	940	927	100
920	950	937	100
930	960	947	100
940	970	957	100
950	980	967	100
960	990	977	100
970	1000	987	100
980	1010	997	100
990	1020	1007	100
1000	1030	1017	100

šena teritorialna pripadnost je tudi vplivala, da se je obnova obstoječih turističnih objektov pričela sorazmerno zelo pozno. Nestimulativna kreditna politika pa je bila eden poglavitnih vzrokov, da se je gradnja novih turističnih objektov na slovenski obali začela šele po letu 1961.

Navedeni politični in ekonomski činitelji se jasno zrcalijo v 40-letni dinamiki naraščanja vseh posteljnih zmogljivosti na slovenskem obalnem področju, ki nam jo kaže naslednja tabela:

	1913	1933	1956	1964
Portorož	1.614	1.500	1.131	5.473
Piran (+ Fiesa in Strunjan)	700	500	705	3.074
Izola		158	82	764
Koper			138	876
Ankaran			351	1.984
Skupaj	2.314	2.158	2.407	12.171

V teh podatkih vidimo, da je število turističnih postelj na obalnem področju tako rekoč stagniralo celih 43 let. Povsod so vštete tudi zasebne sobe, v številu za leto 1964 pa tudi počitniški domovi in avtocampi. Receptivno zmogljivost, izraženo v številu postelj, ob koncu leta 1964 po vrstah objektov, nam prikazuje naslednja tabela:

	Hoteli	Počit. domovi	Klim. zdrav.	Zasebne sobe	Avto campi	Skupaj
Ankaran	464	1.400	—	—	120	1.984
Koper	607	19	—	250	—	876
Izola	129	307	—	180	148	764
Strunjan	—	398	120	—	300	818
Piran	140	1.191	—	925	—	2.256
Portorož	1.645	2.066	—	762	1.000	5.473
Skupaj	2.985	5.381	120	2.117	1.568	12.171
Struktura	24,5	44,2	1	17,4	12,9	100

Struktura posteljnega fonda na slovenskem obalnem področju kaže, da je delež komercialnih zmogljivosti, med katere štejemo hotele, klimatska zdravilišča, gostilne in prenočišča, izredno nizek, saj znaša komaj 25,5 %.

Kljub rahlemu upadanju še vedno prevladujejo ob slovenski obali počitniški domovi, v katerih je skoro polovica vseh ležišč. To je posledica forsiranja izgradnje rekreacijskih objektov posameznih kolektivov, ko je gradnja komercialnih zmogljivosti v preteklih letih napredovala prepočasi. Velik delež imajo tudi zasebne sobe ter v zadnjem času še avtocampi.

Glede na to, da so nove komercialne receptivne zmogljivosti izgrajevali v letih 1961–1964, podajamo prikaz gostov in nočnin za leti 1963 in 1964:

Občina	Leto	Gosti			Nočnine		
		Skupaj	Domači	Tuji	Skupaj	Domači	Tuji
Koper	1963	46.982	27.708	19.274	215.117	128.505	86.612
	1964	54.471	32.368	22.103	206.728	118.479	88.249
	ind.	115,9	116,8	114,7	96,1	92,2	101,9
Izola	1963	11.002	5.627	5.375	46.690	24.403	22.287
	1964	15.633	7.607	8.026	69.144	35.579	33.565
	ind.	142,1	135,2	148,3	148,1	145,8	150,6
Piran	1963	79.278	44.200	35.078	521.547	270.885	250.662
	1964	88.397	46.360	42.037	596.430	296.678	299.752
	ind.	111,5	104,7	119,8	114,4	109,5	119,6
Skupaj obalne občine	1963	137.262	77.535	59.727	783.354	423.793	359.561
	1964	158.501	86.335	72.166	872.302	450.736	421.566
	ind.	115,5	111,3	120,8	111,4	106,3	117,2

Ti podatki nam kažejo stalni porast števila gostov v vseh treh obalnih občinah, medtem ko beležimo pri nočninah rahel padec v občini Koper, kar je pripisati poslovnemu in prehodnemu značaju koprskih gostov. Povsod je opazen dokaj večji porast tujih gostov in nočnin v primeri z domačimi, in sicer zaradi odprave vizumov s številnimi državami, boljše propagande in večje prožnosti na obmejnih prehodih, kakor tudi zaradi politike aktivne koeksistence. Procentu-

POČITNIŠKO NASELJE V ANKARANU

alno največji porast tako gostov kot nočnin je v občini Izola, ker so pglavitne hotelske zmogljivosti v tej občini zgradili po letu 1963. Zato je tudi razumljivo manjše povečanje v občini Piran, ki ima najstarejšo turistično tradicijo na slovenski obali in se tu zaradi tega niso prej lotili izgradnje novih objektov.

Svojstveno sliko nam daje tudi razporejenost gostov in nočnin v letu 1964 po vrstah objektov:

Občina	Skupaj	Hoteli in gosti.	Počitn. domovi	Campingi	Zasebne sobe	Negosp. objekti
Koper						
gosti	54.471	40.451	6.219	2.391	4.493	917
%	100	74,3	11,4	4,4	8,2	1,7
nočn.	206.728	117.149	59.863	12.476	15.839	1.401
%	100	56,7	28,9	6,0	7,7	0,7
Izola						
gosti	15.633	8.097	4.512	1.153	1.695	176
%	100	51,8	28,9	7,4	10,8	1,1
nočn.	69.144	23.631	30.296	3.303	11.498	416
%	100	34,2	43,8	4,8	16,6	0,6
Piran						
gosti	88.397	34.578	35.753	4.621	13.445	—
%	100	29,1	40,4	5,2	15,3	—
nočn.	596.430	219.485	262.650	19.850	94.445	—
%	100	36,8	44,0	3,3	15,9	—
Skupaj obalne občine						
gosti	158.501	83.126	46.484	8.165	19.633	1.093
%	100	52,4	29,3	5,2	12,4	0,7
nočn.	872.302	360.265	352.809	35.629	121.782	1.817
%	100	41,3	40,4	4,1	14,0	0,2

Ako primerjamo strukturo gostov in nočnin po vrstah objektov za vse tri občine s strukturo receptivnih zmogljivosti istih objektov, bomo videli, da odpade na hotele, ki imajo 24,5% vseh postelj, kar 52,4 % vseh gostov ter 41,3 % vseh nočnin. Na počitniške domove, ki imajo kar 44,2 % vseh postelj, odpade le 29,3 % gostov in 40,4 % nočnin. Če je pri počitniških domovih večji delež nočnin, je razumljivo, ker so njihovi gosti člani delovnih kolektivov, ki večino svojega letnega dopusta preživijo v domovih. Pri zasebnih sobah je odstotek gostov in nočnin skoro enak odstotku zmogljivosti, medtem ko je pri avtocampih razumljivo manjši. Opisani podatki o zmogljivosti gostinskih objektov in njihovi zasedenosti, s posebnim ozirom na razmerje med komercialnimi in nekomercialnimi zmogljivostmi nam narekujejo tako perspektivno spremembo v organizaciji gostinske mreže, da preide pretežni del nekomercialnih zmogljivosti v komercialno gostinstvo, kar bo obenem zagotovilo boljše izkoriščanje razpoložljivih ležišč. Tako je računati, da bi od današnjih počitniških domov prešlo v komercialno gostinstvo kot penzioni ali depandanse hotelov vsaj 70 % teh domov, kar pomeni povečanje komercialnih zmogljivosti za 3.767 postelj ali za 126 %.

Prostorske možnosti za koncentracijo receptivnih zmogljivosti na slovenskem obalnem področju ob upoštevanju komunalnih, prometnih in predvsem tržnih razmer narekujejo perspektivno povečanje obstoječih zmogljivosti na največ 32.500 postelj, takole razporejenih po posameznih centrih:

HOTEL »ZUSTERNA«

Cona	Plan	Sedanje stanje	Povečanje indeks
Ankaran	3.200	1.984	161
Lazaref	500	–	–
Koper	7.400	876	845
Izola	4.600	764	602
Strunjan	2.500	818	306
Piran	4.000	2.256	177
Portorož	7.800	4.963	157
Sečovlje	1.500	370	405
Ostalo zaledje	1.000	140	714
Skupaj	32.500	12.171	267

Od skupnega števila predvidenih postelj odpade na hotele, penzione, počitniške domove in avtocampe 21.900 postelj, preostalih 10.600 pa na zasebne sobe.

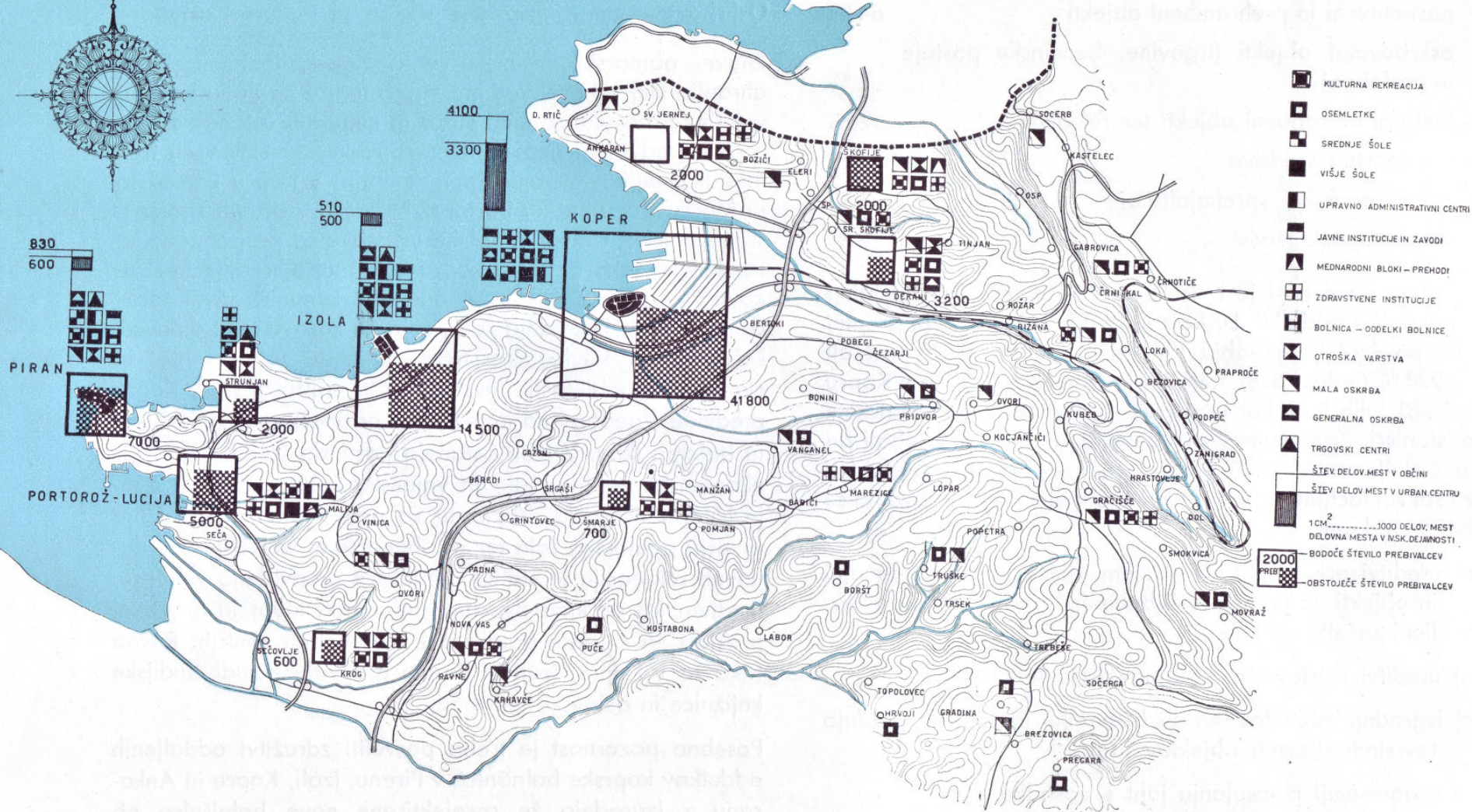
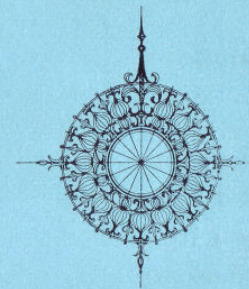
Glavna vodila za razporeditev perspektivnih receptivnih zmogljivosti po posameznih conah so v naslednjem:

- Ankaranska cona bo spričo razvoja industrije in koprskega pristanišča dopolnjevala zmogljivosti v samem mestu Kopru za potrebe čedalje večjega števila prehodnih poslovnih gostov. Novih 1.700 ležišč bodo razporedili na obronkih Hrvatinov ter proti Debelemu rtiču in v Lazaretu.
- Mesto Koper bo v programiranem razdobju doživelo znaten gospodarski napredek, zato bodo potrebne zmogljivosti za poslovne potnike, obenem pa si bo Koper v svojem zaledju ustvaril tudi turistične zmogljivosti, v veliki meri z zasebnimi sobami.
- Izola ima primerne terenske razmere predvsem na področju Simonovega zaliva, delno v samem mestu in v svojem zaledju. Tu že prehajamo v čisto turistično cono, čeprav obstoječe industrije ne eliminiramo.

- Strunjan ima ugodne terenske razmere za večjo koncentracijo receptivnih zmogljivosti predvsem nižje kategorije, kot so penzioni pa tudi campingi.
- Piran ima že danes veliko turističnih ležišč, njihovo število pa se bo po predvidevanjih lahko podvojilo z nadaljnjim aktiviranjem obstoječih stavb v tipičnih primorskih ambientih, z novo gradnjo v Fiesi in na področju sedanje ladjedelnice.
- Portorož ima manj terenskih možnosti, zato gre za koncentracijo okoli 3.000 novih ležišč višje kategorije v samem Portorožu in proti Luciji. Pri tem je treba posvetiti posebno pozornost zdravilnemu učinku slanice in solinskega blata, na čemer sta slonela začetek in razvoj portoroškega turizma in kar smo v povojni turistični praksi premalo upoštevali. To bo tudi bistveni dejavnik za podaljšanje turistične sezone.
- Sečovlje je danes še silno neangažirano področje, kjer se bo turistični promet predvsem po izgradnji letališča lahko občutno okrepil.
- Neposredno zaledje obale se mora prav tako okrepiti z novimi zmogljivostmi predvsem v Rižani, Hrastovljah in drugih vaseh z urejanjem gostiln s prenočišči, zlasti ob glavnih cestnih žilah.

Pri določanju smernic za turistični razvoj moramo upoštevati tudi dejstvo, da so bile v posameznih centrih zgrajene receptivne zmogljivosti, medtem ko je infrastruktura v večini primerov nezadostna. Zato je pri vsaki nadaljnji izgradnji turističnih objektov na slovenski obali nujno potrebno upoštevati – po izkušnjah iz drugih turističnih krajev v Jugoslaviji in na svetu sploh – naslednjo strukturo investicij:

- tehnična infrastruktura (ceste, komunalna ureditev, vodovod, kanalizacija itd.) 16 %

PROGNOZA OSKRBE, DRUŽBENIH SLUŽB
IN KULTURNIH USTANOV

– nastanitveni in prehrambeni objekti	64 %
– oskrbovalni objekti (trgovine, bencinske postaje in podobno)	8 %
– kulturni in zabavni objekti ter rekviziti	7 %
– transportna sredstva	2 %
– zelene površine, sprehajališča	1 %
– drugi objekti, servisi	2 %

Posebno pozornost je treba posvetiti tudi razvoju jachting turizma. Po podatkih Luške kapitanijske v Koprju se je promet jaht povečal v razdobju 1961–1964 za več kot 3-krat ali za 228 % (indeks 328), tako da je leta 1964 pristalo v Koprju kar 681 tujih jaht, kar je največ med vsemi jugoslovanskimi pristanišči. Zanimanje za turizem te vrste ob naši obali pa je čedalje večje, zato je neobhodno potrebno predvideti za razvoj jachting turizma ustrezno materialno osnovo, ki se kaže predvsem v:

- ureditvi pristanišča za sprejem jaht z vsemi napravami in objekti za njihovo oskrbovanje, za kar so že postavljeni začetki v Piranu;
- ureditvi pristanišča za zimovališče jaht;
- izgradnji objektov za vzdrževanje in morda gradnjo tovrstnih plovnih objektov in v
- organizaciji izposojanja jaht s posadko.

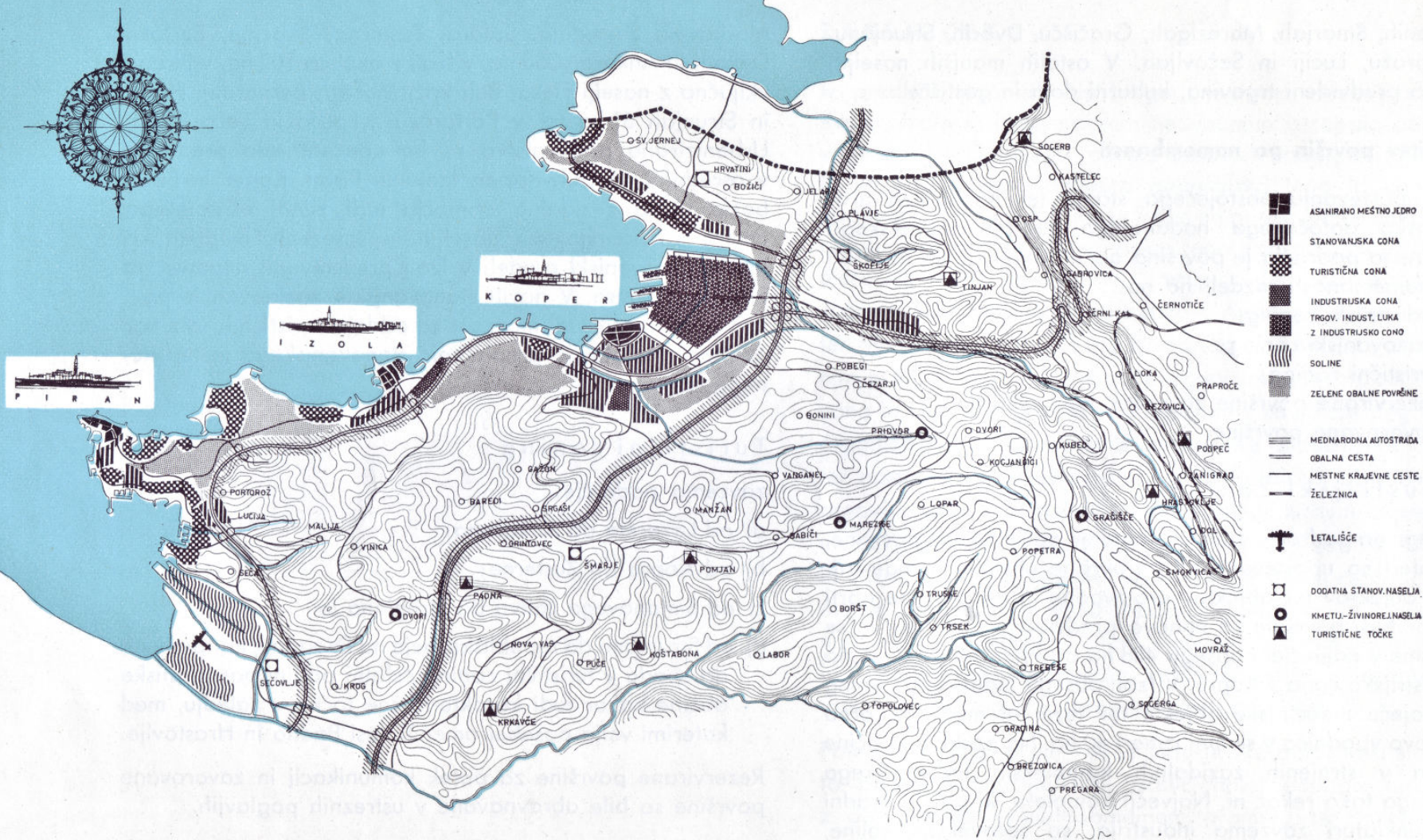
Največja ovira za hitrejši razvoj te turistične dejavnosti je danes neustrezno stanje naših pristanišč. Zato sta izgradnja in ureditev pristanišč in mandračev za sprejem jaht za daljše zadrževanje in prezimovanje nujno potrebni. Zadevni začetki so bili narejeni pri hotelu Lucija, vendar je vse to še premalo; napredovati je treba hitreje, če hočemo naše turistične storitve dvigniti na evropsko raven.

Oskrbovalni centri, družbene službe in kulturne ustanove

Glavni obmorski urbanski centri Koper, Izola in Piran ohranijo slej ko prej vodilno vlogo tudi v pogledu oskrbovalnih centrov, družbenih služb in kulturnih ustanov s tem, da so predvideni generalni oskrbovalni centri v vseh treh mestih in njihovih poglavitnih satelitih: v Koprju Semedela in Markovec, v Piranu Portorož-Lucija in v drugih strnjenih stanovanjskih coningih. Šolske ustanove so proporcionalno razdeljene tako, da je v Koprju obsežnejše srednje in strokovno šolstvo: gimnazija, ekonomsko-administrativni šolski center, tehniška srednja šola, šola za zdravstvene delavce, šolski center kovinarske stroke, vajenski šolski center in center za rehabilitacijo invalidov. Od višjih šol sta v Koprju predvideni pedagoška in tehniška, ostaneta pa še glasbena in baletna šola. V Izoli ostanejo gostinski šolski center ter ekonomska srednja šola in vajenska šola za učence dvojezičnega območja. V Piranu so poleg gimnazije srednja in višja pomorska šola ter glasbena šola. Od objektov duhovne rekreacije je stalno gledališče predvideno v Koprju, medtem ko so kino dvorane, mladinski klubi in družbeni prostori za odrasle predvideni v vseh treh centrih. Ravno tako so v Koprju, Izoli in Piranu predvidene tudi študijske knjižnice in delavske univerze.

Posebno pozornost je treba posvetiti združitvi oddaljenih oddelkov koprjske bolnišnice v Piranu, Izoli, Koprju in Ankaranu z izgradnjo že sprojektirane nove bolnišnice ob vznožju Škocjanskega hriba v Koprju, kar bo izboljšalo kakovost storitev in znatno pocenilo zdravljenje.

V drugih centrih v neposrednem zaledju Koprja, Izole in Pirana so predvidene dejavnosti: šola, otroški vrtec, kino, kulturni dom, PTT, trgovina, domača obrt, gostišče, zdravstvena postaja in osebne storitve v Ankaranu, Škofijah,

PROGNOZA – CONING

Dekanih, Šmarjah, Marezigah, Gračišču, Dvorih, Strunjanu, Portorožu, Luciji in Sečoveljah. V ostalih manjših naseljih pa so predvideni trgovina, kulturni dom in gostišče.

Členitev površin po namembnosti

Ob upoštevanju obstoječega stanja ter na osnovi programske določenega nadaljnjega razvoja slovenskega obalnega področja je površina občin Koper, Izola in Piran po namembnosti razdeljena na:

1. industrijski coning;
2. stanovanjski coning;
3. turistični coning;
4. rezervirane površine za potek komunikacij;
5. zavarovane površine.

Industrijski coning

obsega na področju vseh treh obalnih občin 845 ha površine, v kateri so upoštevane tako površine obstoječih industrijskih objektov ter objektov proizvodne in uslužnostne obrti kakor tudi površine za njihovo predvideno razširitev in se razume v največjem obsegu 488 ha površine za predvideno industrijsko cono v Kopru. V Izoli obsega industrijski coning obstoječe industrijske objekte ter rezervat med opekarno in novo vpadnico v skupni izmeri 40 ha. Na področju občine Piran v strnjenih zazidalnih kompleksih industrijskega coninga tako rekoč ni. Največji kompleks, ki ga po uradni nomenklaturi zavzema industrija, so sečoveljske soline, katerih izkoriščanje je v programiranem razdobju predvideno na površini 250 ha.

Stanovanjski coning

obsega na obalnem področju občin Koper, Izola in Piran skupno 544 ha površine, in sicer v Kopru s satelitskimi naselji

Markovec, Semedela, Šalara, Žusterna, Škocjan, Bertoki, Dekani in Ankarani 350 ha, v Izoli z okolico 102 ha, v Piranu vključno z naselji Fiesa, Beli križ, Moštra, Bernardin, Fižine in Strunjan 61 ha ter v Portorožu z Lucijo in Sečo 31 ha. Urbanizirano prebivalstvo se bo koncentriralo predvsem v osrednjih naseljih Koper, Izola in Piran. Koper in Piran bosta imela zazidalna območja tudi zunaj obstoječega centra v spremljajočih naseljih in soseskah, medtem ko bodo stanovanjski predeli v Izoli predstavljali neposredno razširitev centra. V novih stanovanjskih zazidavah je povsod upoštevana tudi možnost za oddajo turističnih sob, kar obenem predstavlja prepletanje stanovanjskega in turističnega coninga.

Turistični coning

zavzema področje:

- a) od Lazareta do Ankarana;
- b) od Kopra do Žusterne;
- c) od Simonovega zaliva do Strunjana in
- d) od Strunjana do republiške meje na Dragonji, kar pomeni, da spada v turistični coning celotni obalni pas piranske občine kakor tudi karakteristične točke v zaledju, med katerimi velja posebej omeniti vasi Padna in Hrastovlje.

Rezervirane površine za potek komunikacij in zavarovane površine so bile obravnavane v ustreznih poglavjih.

ZAKLJUČEK

Iz predloženega urbanističnega programa obalnih občin Koper, Izola in Piran povsem nedvoumno izstopajo poglobitve smeri nadaljnega razvoja osnovnih panog dejavnosti, ki jih pogojujejo svojstvena geografska lega in ugodne podnebne razmere. Pri tem je treba na prvem mestu ponovno poudariti važno prometno vlogo tega področja, ki je izhodišče na morje za celotno Slovenijo, del severozahodne Jugoslavije in za podonavske države Avstrijo, Čehoslovaško ter Madžarsko. Tako važno pomorsko pristanišče s sodobnimi pretovornimi napravami, z organizirano pristo carinsko cono in ugodnimi prometnimi zvezami z zaledjem pogojuje organizacijo in razvoj širše pristaniške industrijske cone ter nastanek novih energetske in industrijske obratov na osnovi uvoženih in poceni transportiranih surovin iz prekomorskih izvorov Indije, Srednjega vzhoda, Severne Afrike in Južne Amerike. Posebej velja omeniti termocentralo na mazut, terminal za skladiščenje in ponovno vplinjavanje naravnega zemeljskega plina s plinovodom prek Slovenije in Avstrije do Češkoslovaške, rafinerijo nafte, železarno in vrsto manjših obratov predelovalne industrije.

Poleg pomorske prometne in industrijske dejavnosti sta za to področje značilni tudi tradicionalni panogi: turizem z dopolnitvijo v maloobmejnem prometu ter kmetijstvo s težiščem na gojenju zgodnjega sadja in zelenjave.

Omenjene štiri osnovne panoge so vsekakor glavni nosilci vsega nadaljnega razvoja slovenskega obalnega področja, ki narekujejo razvoj tudi vsem drugim komplementarnim panogam, zato jim je treba v programu dati glavni poudarek.

OSNUTEK ODLOKA

O PROGRAMU ZA RAZVOJ IN URBANISTIČNO UREDITEV
VPLIVNEGA OBMOČJA KOPRA, IZOLE IN PIRANA

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Za vplivno območje Kopr, Izole in Pirana, določeno s sklepom o določitvi vplivnih območij v občinah Koper, Izola in Piran in o rokih za izdelavo urbanističnih projektov (Uradni glasnik št. 8/65), se sprejme enoten program za razvoj in urbanistično ureditev (v nadaljnjem besedilu: urbanistični program), da se zagotovijo pogoji za skladen razvoj gospodarstva in urbanizacijo tega območja.

2. člen

Vplivno območje iz 1. člena tega odloka se razvija in ureja v skladu z urbanističnim programom in s plani družbenega in gospodarskega razvoja družbeno-političnih skupnosti. V skladu z urbanističnim programom usmerjajo skupščine občin Koper, Izola in Piran urbanistično ureditev osrednjih naselij v vplivnem območju z ureditvenimi in z zazidalnimi načrti.

3. člen

Urbanistični program določa okvirne kriterije:

- za zaščito rekreacijskih turističnih predelov in prirodnih znamenitosti;
- za urbanistični razvoj in ureditev perspektivnih naselij;
- za makroconiranje industrije;
- za izgradnjo omrežja komunalnih in komunikacijskih naprav.

4. člen

Grafični in tekstualni dokumenti urbanističnega programa, ki jih je izdelal Zavod za urbanizem, projektiranje in urejanje mestnih zemljišč »Invest-biro« Koper, so podlaga za določanje lokacij in za določanje drugih pogojev za namensko uporabo zemljišč.

5. člen

Urbanistični program izvajajo pristojni organi skupščin treh obalnih občin in od skupščine pooblaščne institucije. Pri tem se opirajo na predloge in mnenja občanov, krajevnih skupnosti ter delovnih in drugih samoupravnih organizacij.

II. URBANISTIČNI PROGRAM

1. Dokumentacija

6. člen

Urbanistični program določa smernice za razvoj in urbanistično ureditev vplivnih območij za razdobje 30 let. Sestavljajo ga dokumenti:

A) Tekstualni del (prva knjiga)

a) analiza obstoječega stanja po elementih:

- prostor;
- prebivalstvo;
- proizvodnja;
- oskrba.

b) prognoza za ekonomsko utemeljeno in funkcionalno skladno perspektivno razporeditev proizvodnje, prebivalstva in oskrbe v osrednjih naseljih in v vplivnih območjih.

B) Grafični del (druga knjiga)

a) grafični prikaz analize po elementih:

- prostor;
- prebivalstvo;
- proizvodnja;
- oskrba.

b) grafični prikaz prognoze s perspektivno zbirno karto;

2. Namembna razdelitev površin (Coningi)

7. člen

V vplivnih območjih so površine razdeljene po namembnosti na:

- stanovanjske površine;
- zelene površine, površine za šport in rekreacijo;
- površine za proizvodne dejavnosti;
- prometno omrežje in naprave;
- komunalno omrežje in naprave;
- površine, ki so pod spomeniškim varstvom.

8. člen

Gospodarski razvoj, izgradnja komunalnih naprav ter urejanje mestnih zemljišč nakazuje potrebo, da se prebivalstvo koncentrira predvsem v osrednjih naseljih Koper, Izola in Piran. Zaradi prirodnih in antropogenih omejitvenih razlogov predvideva urbanistični program izjemoma, da imata Koper in Piran zaziadalno območje tudi v spremljajočih naseljih in soseskah.

Za obseg in razporeditev površin na vplivnem območju se upoštevajo naslednja izhodišča:

Stanovanjski coningi:	Površine v ha	Bodoče število prebivalcev	Povprečna gostota naseljenosti na ha
Koper z naselji	280	41.800	150
- stari del mesta	35	8.500	240
- »ogrlica«	15	4.500	300
- novi Koper	65	10.000	155
- Markovec	53	6.000	115
- Semedela	34	6.000	175
- Šalara	14	2.000	140
- Žusterna	19	1.200	65
- Škocjan	25	2.000	80
- Bertoki	20	1.600	80
Ankaran	30	2.000	65
- strnjeno naselje	20	1.500	75
- okolica	10	500	50
Dekani	40	3.200	80
Izola	102	14.500	140
- stari del mesta	11	2.500	230
- Izola I	24	3.600	150
- Izola II	35	5.800	165
- ostala Izola z okolico	32	2.600	80
Piran z naselji	61	9.000	150
- stari del mesta	16	4.000	250
- naselja: Fiesa, Beli križ, Fižine, Strunjan, Moštra, Bernardin, Pacug	45	5.000	110
- Seča, Portorož-Lucija	31	5.000	160

9. člen

Izhodišča za predvideno urbanistično ureditev stanovanjskih coningov so tale:

Koper:

- stari del mesta se sanira v skladu z določbami ureditvenega načrta s tendenco, da mestno jedro postane upravno, poslovno, trgovsko in kulturno središče mesta;
- »ogrlica« se uredi kot stanovanjski in trgovski center, ki je navezan na hiter promet (ob zunanjem robu otoka) z največjo dopustno gostoto prebivalcev do 500 preb./ha (visoka zazidava);
- novi Koper se situira na bonificiranih tleh, čemur ustreza predvsem nizka zazidava;
- v dolini hudournika Olmo se zgradi nova stanovanjska soseska Markovec. Predvidena je predvsem nizka atrijska zazidava, na pobočjih pa vrstna in individualna gradnja;
- v Semedeli se predvideva predvsem zaključna zazidava na zgornjem robu hriba;
- v Šalari se predvideva samo dopolnitev z zazidavo funkcionalno potrebnih objektov;
- v Žusterni je predel namenjen individualni gradnji (večji del je že pozidan), deloma pa novi stanovanjski gradnji po poprej izvršenih protierozijskih tehničnih ukrepih;
- v Škocjanu se rezervira za perspektivno individualno gradnjo pobočje Škocjanskega hriba;
- Bertoki predstavljajo predmestje Kopra; tu so predvidene površine za individualno gradnjo.

Ankaran:

- naselje se uredi kot strnjeno naselje na turističnem območju, ki ima poudarek na počitniškem turizmu;

Dekani:

- naselje se obravnava kot spalno naselje Kopra – predvidena je individualna gradnja;

Izola:

- stari del mesta se sanira v skladu z določbami ureditvenega načrta;
- stanovanjska coninga Izola I in II sta deloma že pozidana.

Na obeh straneh glavne ceste, kjer obsegata površino 25 ha, je predvidena visoka gradnja (stolpiči) z gostoto približno 210 prebivalcev na ha, 9 ha pa je predvideno za srednjo blokovno (P+2), individualno in vrstno zazidavo z gostoto 180 prebivalcev na ha. 25 ha je predvideno za individualno in vrstno zazidavo z gostoto 100 prebivalcev na ha.

Preostali del Izole z okolico obsega približno 7 ha ob naselju Jagodje ter je namenjen za terasasto atrijsko zidavo in za individualno zazidavo.

Piran:

- stari del mesta se sanira v skladu z določbami ureditvenega načrta;
- novi stanovanjski predeli so Bernardin, Fižine, Potorož, Beli križ, Lucija, Moštra in Pacug in so namenjeni v prvi vrsti za turistično in stanovanjsko individualno zidavo z izjemo Lucije, v kateri je predvidena tudi blokovna gradnja. Naselja Strunjan, Lucija, Portorož in Fiesa so namenjena hotelski izgradnji in zidavi počitniških naselij.

10. člen

Površine za proizvodne dejavnosti (industrijski coningi) so namenjene industrijski in drugi proizvodni dejavnosti. Urbanistični program predvideva za industrijske coninge naslednje površine:

Koper	488 ha (od česar odpade na industrijsko cono 448 ha)
Dekani	6 ha
Izola	40 ha
Piran	2 ha
Sečovlje	8 ha
Lucija	5 ha
Jernej	5 ha
Sečoveljske soline	250 ha
Skupaj	804 ha

11. člen

Zelene površine, površine za šport in rekreacijo (turistični coningi) obsegajo športne, parkovne in druge zelene površine, namenjene rekreaciji, turizmu in oblikovanju naselitvenega območja, predvsem:

1. od Lazareta do Ankarana
2. od Kopra do Žusterne
3. od San Simonovega zaliva do hrvaške meje

Predvidena zazidava:

Debeli rtič: hotelska izgradnja, počitniška, weekend zazidava;

Valdoltra–Ankaran: hotelska, počitniška, weekend zazidava, camping, turistično naselje;

Žusterna: hotelska izgradnja;

Izola–San Simon: hotelska izgradnja;

Loret: hotelska izgradnja, turistično naselje, camping;

Strunjan: hotelska izgradnja, počitniško naselje, camping;

Pacug: hotelska izgradnja, počitniška in weekend zazidava;

Fiesa: počitniška zazidava;

Portorož: mešana hotelska in stanovanjska zazidava;

Lucija: hotelska zazidava;

Seča: hotelska in camping zazidava.

V Kopru, Izoli in Piranu je predvidena izgradnja posameznih hotelov.

Podrobnejšo razčlenitev in namembnost izrabe površin določajo ureditveni načrti.

12. člen

Naselitvene površine bodo opremljene s terciarnimi in kvartarnimi dejavnostmi in službami.

Glede na funkcionalno vlogo in značaj naselij v vplivnem območju predvideva urbanistični program, da bodo osrednja naselja Koper, Izola in Piran popolnoma opremljena s terciarnimi dejavnostmi (trgovina, gostinstvo, turizem, komunalne dejavnosti, servisi itd.), medtem ko za druga naselja predvideva le osnovno preskrbo (trgovina).

Urbanistični program predvideva tudi opremljenost naselij s kvartarnimi dejavnostmi (dejavnosti in službe s področja zdravstva, šolstva, kulture in znanosti, uprave, pravosodja, socialnega varstva, bank in podobno), predvsem dopolnilno izgradnjo objektov za osnovno, strokovno in višje šolstvo ter objekte drugih kulturnih ustanov, vključno za telesno vzgojo. Osrednja splošna bolnica bo v Kopru, zdravstveni domovi in vzgojno varstvene ustanove pa so predvideni po vseh večjih naseljih.

Pri izgradnji objektov kvartarnih dejavnosti in služb, zlasti objektov s področja šolstva in zdravstva, je treba upoštevati tudi smernice srednjeročnih planov s teh področij.

13. člen

Da se zagotovi varstvo značilnosti pokrajine, urbanističnih ambientov ter kulturnih spomenikov, se razglašajo za zavarovana območja oziroma za spomeniško varstvene objekte:

- a) stara zgodovinska jedra v Kopru, Izoli in Piranu s celo vrsto arhitektonskih spomenikov in urbanističnih ambientov, ki se nanašajo na posamezne objekte oziroma mestne dele;
- b) staro rimsko пристanišče Haliaetum v Simonovem zalivu (temelji antične stavbe z mozaikom);
- c) arheološka območja Grubelice na pobočju hriba pod naselji Medoši, Slami in Vuki, Kaštelir pri Dvorih nad Izolo z vsemi pobočji (ostanki fortifikacijskih objektov) in hrib Malija (ostanki rimske kolonizacije);
- č) grad Socerb;
- d) Hrastovlje in Padna kot etnografsko pomembni naselji;
- e) etnografsko značilne posamezne tipične istrske hiše v notranjosti;
- f) površine, ki so zavarovane po posebnih predpisih.

14. člen

Za zelene mestne površine (parki, nasadi), nekatere gozdne površine v smislu rekreacijskih površin (Markov hrib–Žusterna, park Rižana, Socerb, zeleni rezervat na Piranskem polotoku in v bližini novo projektirane bolnice za Škocjanskim hribom in Forma viva pri Seči), veljajo poleg določb urbanističnega programa tudi določbe zakona o urejanju zelenih površin v naseljih.

Urbanistični in spomeniški organi skrbijo, da se zavarovani objekti vključijo v splošne urbane funkcije naselij. Vse najdbe arheoloških predmetov je treba obvezno prigrasiti pristojnemu spomeniškiemu organu.

Na zavarovanih površinah se smejo dovoliti samo take nove gradnje ter predelovati ali obnavljati samo takšni obstoječi objekti, ki so potrebni za vzdrževanje ali uporabo zavarovanih površin.

3. Osnove prometnega omrežja

15. člen

Urbanistični program predvideva tole ureditev prometnega omrežja in naprav:

- a) dograditev koprskega pristanišča. Celotno predvideno pristaniško območje je razdeljeno na:
 - trgovsko pristanišče (sedaj obsega 19 ha, predvideni teritorij po dograditvi 90 ha);
 - industrijsko pristaniško območje na ankaranski bonifiki in Serminu s površino 448 ha;
 - industrijsko cono (območje lahke predelovalne industrije na območju Škocjanskega zaliva).
 - b) izgradnjo železnice od Kopra do Prešnice s priključkom na že obstoječo progo Divača–Pula v dolžini ca. 31 km (v realizaciji).
 - c) rekonstrukcijo in modernizacijo obalne ceste II/309, ki poteka preko teritorija občin Koper, Izola in Piran, z glavnimi odcepi II/309 a (Škofije), III/3009 (Ankaran), III/3001 (Portorož) in III/3000 (Lucija–Piran). Ta cesta v glavnem poteka po obstoječi trasi (večji odkik bo le v Izoli, kjer se bo premaknila na zunanji rob mesta pod hribom) in je dimenzionirana kot dvostezna štiripasna cesta. Isti profil bo imel tudi odsek na Škofije, medtem ko bo odcep na Ankaran–Lazaret zgrajen kot enostezna štiripasna cesta.
- Predvidena je izgradnja nove tranzitne avto ceste, ki naj bi povezala to območje in zahodni del Istre z že obstoječo jadransko magistralo. Trasa te avto ceste bo potekala na območju treh obalnih občin, približno od Črnega kala do Rižane, preko Bivja in hribov do Kopra, mimo novo projektirane bolnice za Škocjanskim hribom,

nato v smeri križišča Šmarje, pod Padno do križišča Sečovlje in dalje proti Bujam in Puli. Ta cesta naj bi bila povezana z obalno cesto s priključki na Koper, Izolo in Piran.

- c) izgradnjo letališča v Sečovljah na površini izsušenih solin v predvideni skupni izmeri ca. 200 ha.
- d) PTT omrežje zahteva dopolnitev avtomatskih telefonskih central oziroma priključkov ter položitev koaksialnega telefonskega kabla, ki se bo predvidoma pri Kozini odcepil od glavnega kabla Ljubljana-Trst za Koper.
- e) za RTV naprave se v načrtovalnem obdobju ne predvideva njihova razširitev, čeprav je urbanistični program ne izključuje.

4. Osnove za urejanje komunalnih naprav

16. člen

Osnove za urejanje komunalnih naprav v vplivnem obalnem območju so:

a) Vodovodno omrežje:

Dosedanji viri: za oskrbo s pitno vodo je pomemben edino izvir Rižana, kjer črpa Rižanski vodovod 150 l vode na sekundo. Nadaljnje količine pitne vode so pridobljene z zajetjem izvira Bužini (100 l vode/sek.) ter z izgradnjo vodovoda Sečovlje-Portorož. S to vodo se oskrbuje vse obalno področje, razen višinskih predelov Marezig, Šmarij, Dvorov, Malije, Padne in Nove vasi, ki se oskrbujejo iz nezadostnih lokalnih virov. Miljske hribe oskrbuje vodovod z italijanskega območja.

Dosedanje količine vode bodo zadostovale za oskrbo obalnega območja do leta 1970. Ob upoštevanju došednjega tempa naraščanja turističnega prometa, predvidenega porasta prebivalstva, razvoja industrije in drugih dejavnosti,

predvsem pa razvoja pristanišča in izgradnje industrijske cone, je treba v perspektivi računati s porabo 1900 l vode na sekundo. Za zagotovitev te količine vode so dosedanje študije in raziskave ugotovile predvsem tri vire:

- zajezitev izvira v Gradulah ob Mirni in izgradnjo vodovoda do Sečovelj, iz katerega bo mogoče zagotoviti za obalno območje 300 l vode/sek.;
- izgradnja vodne akumulacije Podloka na neprepustnem flišnem terenu pod Črnim kalom. To akumulacijo je v poznejši fazi možno povezati s sistemom medsebojno povezanih manjših akumulacij v neprepustnih flišnih grapah brkinskih hribov, kar bi še povečalo kapaciteto količine vode, s čimer bi bilo zagotovljeno 750 l vode/sek.;
- zajetje kraškega izvira Malni pri Planini z izgradnjo cevovoda preko doline Pivke in Krasa do obalnega območja z 850 l vode/sek.

Problem vodne oskrbe je treba še nadalje proučevati in pripravljati investicijsko dokumentacijo za rešitev tega problema.

b) Kanalizacija:

Kanalizacijsko omrežje je na območju obalnih občin zastarelo in neurejeno (površinski odtok in direktni iztok v morje brez naprav za prečiščevanje). Še posebej je v slabem stanju kanalizacijsko omrežje Kopra in Izole, kjer se fekalne vode na več mestih izlivajo neposredno v morje. Dokaj urejen je kanalizacijski sistem Piranskega polotoka, kjer je za naselja Piran, Portorož, Lucija, Fiesa izdelan enoten načrt kanalizacije, ki je razen cevovoda od Pirana do naprave za prečiščevanje v Portorožu že realiziran.

Vprašanje izgradnje kanalizacijskega sistema je eden izmed osnovnih pogojev izgradnje in saniranja mest Kopra, Izole in Pirana. Predvideva se:

- ves kanalizacijski sistem od Pirana do Lucije bo imel skupen izliv za bivšo tovarno »Salvetti« med Piranom in Portorožem. Na fekalni zbirnik Portoroža sta priključeni še naselji Lucija in Fiesa ter zbirni vod iz Pirana, ki pa danes še ni zgrajen. V bližini je projektirana tudi meha- načina naprava za prečiščevanje;
- za severni del Piranskega polotoka je zaradi konfiguracije terena in nesmotrnosti prečrpavanja fekalij čez hrib predviden izliv in naprava za prečiščevanje v bližini Strunjana;
- za območje Kopra in Izole je predviden skupen izliv fekalij v napravo za prečiščevanje pri »Rexu« med Kopro in Izolo. Glavni zbirni kanal naj bi potekal iz Izole in Kopa ob glavni obalni cesti;
- za ankaransko območje in industrijsko cono je predvidena lastna naprava za prečiščevanje z izlivom v Rižano;
- v drugih naseljih, predvsem pa v predvidenih živinorejskih centrih, je potrebno sanirati in urediti gnojišča ter odvajati fekalne odplake preko tropreklatnih greznic.

5. Osnove za vodnogospodarske ureditve

17. člen

Za melioracijo in za druge vodnogospodarske ureditve se predvideva:

- a) izsušitev Stanjonskega zaliva pri Kopro;
- b) regulacija Badaševice v spodnjem toku s preložitvijo v Semedelski zaliv;
- c) izsušitev solin v Strunjanu, Luciji in Sečovljah.

Hkrati s predvidenimi vodnogospodarskimi ureditvami je treba proučevati možnost in potrebo za izgradnjo vodne akumulacije Rižane ter ureditev morske obale zaradi devastacije po eroziji in lažjega pristopa do obalnih površin (potrebe prometa, gospodarskega prostora, plaže in podobno).

6. Osnove za energetske ureditve

18. člen

Za pokrivanje potreb obalnega območja z električno in drugo energijo se predvideva:

- a) teritorij občine Koper, Izola in Piran prečka več daljnovodov visoke napetosti z izhodiščem v RTP Divača, ki je eden izmed elektroprenosnih centrov v SR Sloveniji. Obalno območje napaja z električno energijo 110 kV daljnovod, ki poteka od RTP Divača preko RTP Koper v Istro. Skoraj vzporedno poteka 35 kV daljnovod do Kopa preko RTP Izola, RTP Portorož, RTP Sečovlje in naprej v Istro. Od RTP Koper teče šest 10 kV daljnovodov, od RTP Portorož pa dva 10 kV daljnovoda.

Predvideni razvoj tega območja, še posebej pa izgradnja industrijske cone, bo zahteval izgradnjo dveh daljnovodov: 220 kV daljnovod do Ljubljane in 110 kV daljnovod za potrebe območja slovenske obale.

- b) Predvidena izgradnja termocentrale na mazut ali tekoči plin v Kopro je primerna in docela realna in bi v končni fazi imela moč 3-krat 200 MVA.
- c) Glede na širše regionalne potrebe je treba računati na izgradnjo medregionalnega plinovoda ali naftovoda. Urbanistični program bo treba po potrebi uskladiti s potrebnimi študijami in kompleksnimi programi.

7. Izvajanje urbanističnega programa

19. člen

Za urbanizem pristojni sveti občinskih skupščin Koper, Izola in Piran, pristojni upravni organi občinskih skupščin ter organi urbanistične inšpekcije skrbijo za izvajanje urbanističnega programa.

20. člen

Urbanistični program se izvaja po 10-letnih etapah urbanističnega razvoja.

Za prvo etapo, v kateri je treba uskladiti stanovanjsko in turistično izgradnjo in izgradnjo komunalnih naprav, se določajo tale območja:

Koper:

- stari del mesta;
- »ogrlica«;
- Markovec;
- Semedela;
- Bertoki.

Ankaran (strnjeno naselje).

Izola:

- stari del mesta;
- Izola I.

Piran z naselji:

- stari del mesta;
- naselja: Fiesa, Beli križ, Fižine.

Portorož–Lucija.

Nadrobnejšo razčlenitev, velikost in gostoto zazidave teh površin določajo ureditveni načrti.

21. člen

Urbanistični program se usklajuje z družbeno ekonomskim razvojem najmanj vsakih pet let glede na družbene potrebe in koristi.

22. člen

Urbanistični program mora biti na vpogled občanom, delovnim in drugim organizacijam ter državnim organom na sedežu vsake občinske skupščine.

Za urbanizem pristojni upravni organ občinske skupščine je dolžan dati informacije in podatke o urbanističnem programu vsakemu občanu. Občinska skupščina lahko pooblasti urbanistični zavod ali drugo delovno organizacijo za dajanje informacij in podatkov o urbanističnem programu.

III. PREHODNE DOLOČBE

23. člen

Z dnem, ko začne veljati ta odlok, nehajo veljati določbe odloka o gradbenih okoliših na območju občine Koper (Uradni list LRS št. 3 z dne 23. 1. 1958), ki se nanašajo na vplivno območje, določeno z urbanističnim programom po tem odloku.

Določbe prejšnjega odstavka veljajo tudi za odlok o gradbenih okoliših na območju občine Izole (Uradni list SRS št. 24 z dne 11. 7. 1957) in za odlok o gradbenih okoliših na območju občine Piran (Uradni list SRS št. 24 z dne 11. 7. 1957).

24. člen

Dokler ne bodo sprejeti ureditveni načrti za območja, ki jih določa urbanistični program, morajo pristojni organi pri določanju ožje lokacije upoštevati elemente urbanističnega programa.

Za oblikovanje objektov se upoštevajo tale načela:

1. vse zgradbe naj bodo prilagojene mediteranski arhitekturi;
2. v okviru funkcionalnosti in ekonomičnosti naj bodo uporabljeni materiali, kot: kamen, korci, polkna in opeka;

3. barve objektov naj bodo temperamentne v skladu s tradicijo sredozemskih mest. Prednost imajo gradbeni materiali s svojo naravno barvo (kamen, opeka, beton);
4. paziti je treba na proporce objektov in odprtine na objektih. Osnova za proporcioniranje je pokončni pravokotnik okna istrske hiše;
5. pri lociranju objektov je treba vedno presoјati njihov vpliv na silhueto mesta oziroma pokrajine;
6. zunanja ureditev okrog objektov naj izkorišča naravne vzgibe zemljišča ter značilne kamnite zidove;
7. skrbeti je treba za čimvečjo ozelenitev pokrajine s tipičnim mediteranskim zimzelenim rastlinjem in drevesi.

25. člen

Zazidalni načrti, ki so bili sprejeti v skladu z zakonom o urbanističnih projektih, ostanejo v veljavi, kolikor niso v nasprotju z določbami tega odloka. Pravnomočna dovoljenja za lokacijo ostanejo v veljavi ne glede na določbe prvega odstavka tega člena.

IV. KONČNA DOLOČBA

26. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem glasniku«, objavi pa se, ko ga potrdi pristojni organ po 17. členu zakona o urbanističnih projektih.

Digitaliziral HISTER CAPRAE

marca 2024 za spletni portal:

www.KuoprAnbot.si

knjigica iz zbirke Stanko Ivančič s Čisterne

10000 PR.

 3000 TUR

PIRAN

IZOLA

 15 000 PREB.

 5600 TUR.

STRUNJAN

 1500 STAN 2500 TUR

HALIAETUM

 izkopanine rimskega mesta

PORTOROŽ

 8762 TUR

 5000 PREB

2500 STAN.

 9000 TUR.

SAVUDRIJA

